

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
другий (магістерський) рівень вищої освіти

**на тему: Теоретико практичні аспекти організації
інвентаризаційного процесу на підприємстві**

Виконав: **Іванов Павло Олегович**
здобувач спеціальності
071 «Облік і оподаткування»

Керівник: **Назаренко Олександр Володимирович**
професор кафедри обліку і оподаткування

Рецензент: **Семенець Людмила Валентинівна**
Головний фахівець з питань внутрішнього аудиту
Сумського національного аграрного університету

Суми – 2024

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет

Кафедра

Освітня програма

Спеціальність

Економіки і менеджменту

Обліку і оподаткування

«Облік і оподаткування» другого
(магістерського) рівня вищої освіти

071 «Облік і оподаткування»

Завідувач кафедри

« 08 » листопада

Затверджую:

М.І. Гордієнко

2023 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Іванову Павлу Олеговичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема роботи: Теоретико практичні аспекти організації інвентаризаційного процесу на підприємстві.

2. База практичного дослідження:

ДП «Сумська біофабрика» м. Суми

керівник роботи **Назаренко Олександр Володимирович, д.е.н., професор**

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету від

14.11. 2023 р. № 3486-н

3. Строк подання здобувачем закінченого проекту (роботи) 19 грудня 2024 року

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

первинні та зведені документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та

установчі документи, фінансова, статистична, бюджетна та податкова звітність,

законодавчо - нормативні акти з питань обліку і контролю, монографії, фахові наукові

статті та доповіді на міжнародних науково-практичних конференціях з питань сучасного

стану та вдосконалення обліку, аналізу, аудиту і контролю.

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

дослідити понятійну сутність категорії «інвентаризація», як об'єкта обліку;

вивчити законодавчо-нормативну базу та інформаційне забезпечення з теми дослідження;

провести підбір та аналіз наукових літературних джерел з тематики дослідження;

навести організаційно – економічну характеристику досліджуваного державного підприємства;

розкрити особливості організації інвентаризаційного процесу на підприємстві;

визначити особливості методики здійснення інвентаризаційного процесу у базовому державному підприємстві;

надати пропозиції щодо вдосконалення організації інвентаризаційного процесу в умовах функціонування досліджуваного державного підприємства;

сформулювати висновки.

6. Дата видачі завдання

« 08 » листопада 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення та затвердження теми дослідження, складання плану – графіку виконання роботи	листопад 2023 р.	
2.	Підбір та аналіз літературних джерел, підготовка першого теоретичного розділу	грудень 2023 р. - січень 2024 р.	
3.	Збір аналітичної інформації, обробка результатів дослідження та підготовка другого розділу роботи	лютий-липень 2024 р.	
4.	Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи	вересень - жовтень 2024 р.	
5.	Підготовка висновків, пропозицій та узгодження з керівником	жовтень-листопад 2024 р.	
6.	Підготовка кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи	листопад 2024 р.	
7.	Опрацювання зауважень керівника, перевірка на автентичність	02-16 грудня 2024 р.	
8.	Рецензування кваліфікаційної роботи	06-17 грудня 2024 р.	
9.	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедрі, деканат	19 грудня 2024 р.	
10.	Підготовка доповіді, презентації до кваліфікаційної роботи та її попередній захист	18-23 грудня 2024 р.	
11.	Захист кваліфікаційної роботи	24 грудня 2024 р.	

Здобувач вищої освіти за другим
(магістерським) рівнем

Павло ІВАНОВ

Керівник роботи

Олександр НАЗАРЕНКО

Перевірку на автентичність проведено.
Кваліфікаційна робота допущена до
захисту

Надія БАРАНИК

Гарант освітньої програми

Інна НАЗАРЕНКО

Декан факультету економіки і
менеджменту

Світлана ЛУКАШ

АНОТАЦІЯ

Іванов П.О. Теоретико практичні аспекти організації інвентаризаційного процесу на підприємстві. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування», Сумський національний аграрний університет, Суми, 2024.

Кваліфікаційна робота присвячена питанням організації, проведення та облікового супроводження інвентаризаційного процесу підприємства та пошуку шляхів його вдосконалення на прикладі ДП «Сумська біофабрика» м. Суми.

У кваліфікаційній роботі представлено теоретико-методичне узагальнення, визначено практичні аспекти та шляхи вдосконалення організації інвентаризаційного процесу на державному підприємстві.

Організація належного зберігання матеріальних цінностей дає змогу уникнути втрат від нестач, мінімізувати збитки від простоїв, створити умови для безперебійного функціонування господарюючого суб'єкта у коротко та середньостроковій перспективі. Виступаючи важливою процедурою механізму внутрішньогосподарського контролю, інвентаризація покликана забезпечити максимальне дотримання вимог законодавства у сфері бухгалтерського обліку шляхом підтвердження повноти і достовірності інформації, що генерується обліковою системою. За сучасних умов, функціонал інвентаризації як методичного прийому бухгалтерського обліку та контролю значно розширюється: вона перетворюється на дієвий засіб підтримки прийняття рішень у сфері управління формуванням кількісно-якісних показників функціонування окремого підприємства.

Досліджено економічну сутність, значення та види, нормативно-правові засади проведення інвентаризації для формування якісного інформаційного забезпечення управлінського персоналу сучасного господарюючого суб'єкта. Розглянуто теоретико-методичні основи проведення, облікового супроводження інвентаризаційного процесу окремого підприємства. Проведено діагностику фінансово-економічної діяльності досліджуваного державного підприємства

шляхом застосування останніх аналітичних методик проведення інвентаризації активів, зобов'язань, порядку відображення її результатів в обліку. Розкрито особливості проведення, документального супроводження, порядок відображення в обліку результатів інвентаризації активів, зобов'язань та відшкодування матеріальних збитків досліджуваного суб'єкта господарювання. Вдосконалено окремі елементи концепції формування облікової політики, щодо порядку проведення та відображення в обліку інвентаризації активів і зобов'язань окремого господарюючого суб'єкта. Обґрунтовано запровадження оновленого програмно-інформаційного супроводження інвентаризаційного процесу на підприємстві. Сформовано перелік практичних рекомендацій, з метою подальшої імплементації, щодо вдосконалення інвентаризаційного процесу в умовах функціонування досліджуваного державного підприємства.

Ключові слова: актив, внутрішньогосподарський контроль, зобов'язання, інвентаризація, облік, облікова політика, оцінка.

ABSTRACTS

Ivanov P. Theoretical and practical aspects of the organization of the inventory process at the enterprise. - Manuscript.

Qualification work in the specialty 071 “Accounting and Taxation”, Sumy National Agrarian University, Sumy, 2024.

The qualification work is devoted to the organization, conduct and accounting support of the inventory process of the enterprise and the search for ways to improve it on the example of the State Enterprise “Sumy Bioprocessing Plant”. Sumy.

The qualification work presents a theoretical and methodological generalization, identifies practical aspects and ways to improve the organization of the inventory process at a state-owned enterprise.

The organization of proper storage of material assets makes it possible to avoid losses from shortages, minimize losses from downtime, and create conditions for the smooth functioning of a business entity in the short and medium term. As an important

procedure of the internal control mechanism, inventory is designed to ensure maximum compliance with the requirements of the accounting legislation by confirming the completeness and reliability of the information generated by the accounting system. Under modern conditions, the functionality of inventory as a methodological technique of accounting and control is significantly expanding: it is turning into an effective means of supporting decision-making in the field of management of the formation of quantitative and qualitative indicators of the functioning of an individual enterprise.

The economic essence, significance and types, regulatory and legal framework for conducting an inventory to form a high-quality information support for the management staff of a modern business entity are investigated. The theoretical and methodological bases of carrying out, accounting support of the inventory process of an individual enterprise are considered. The diagnostics of financial and economic activity of the studied State enterprise is carried out by applying the latest analytical methods of inventorying assets, liabilities, and the procedure for reflecting its results in accounting. The peculiarities of conducting, documentary support, and the procedure for reflecting in accounting the results of the inventory of assets, liabilities, and compensation for material damage of the studied business entity are revealed. The author improves certain elements of the concept of accounting policy formation regarding the procedure for conducting and reflecting in the accounting an inventory of assets and liabilities of an individual business entity. The introduction of updated software and information support for the inventory process at an enterprise is substantiated. A list of practical recommendations for further implementation to improve the inventory process in the conditions of functioning of the studied state enterprise has been formed.

Keywords: asset, internal economic control, liabilities, inventory, accounting, accounting policy, valuation.

ЗМІСТ

	ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1.	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНВЕНТАРИЗАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ	12
1.1	Сутність, значення та види інвентаризації	12
1.2	Правові засади організації інвентаризаційного процесу	15
1.3	Теоретико-методичні особливості проведення, облікового відображення інвентаризаційного процесу	18
РОЗДІЛ 2	ІНВЕНТАРИЗАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС НА ПІДПРИЄМСТВІ: ВІДОБРАЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ В ОБЛІКУ В ДП «СУМСЬКА БІОФАБРИКА»	24
2.1	Характеристика фінансово-господарської діяльності ДП «Сумська біофабрика»	24
2.2	Організаційні особливості проведення та документальне відображення інвентаризаційного процесу досліджуваного державного підприємства	35
2.3	Порядок відображення в обліку результатів інвентаризаційного процесу та відшкодування матеріальних збитків в умовах функціонування базового державного підприємства	43
РОЗДІЛ 3	ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНВЕНТАРИЗАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	49
3.1	Концепція формування та вдосконалення облікової політики державного підприємства щодо інвентаризаційного процесу	49
3.2	Вдосконалення програмно-інформаційного супроводження організації інвентаризаційного процесу державного підприємства	56
3.3	Вдосконалення системи внутрішнього контролю та оцінка якості інвентаризаційного процесу	65
	ВИСНОВКИ	72
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
	ДОДАТКИ	80

ВСТУП

Актуальність теми. Організація належного зберігання матеріальних цінностей дає змогу уникнути втрат від нестач, мінімізувати збитки від простоїв, створити умови для безперебійного функціонування господарюючого суб'єкта у коротко та середньостроковій перспективі. Виступаючи важливою процедурою механізму внутрішньогосподарського контролю, інвентаризація покликана забезпечити максимальне дотримання вимог законодавства у сфері бухгалтерського обліку шляхом підтвердження повноти і достовірності інформації, що генерується обліковою системою.

За сучасних умов, функціонал інвентаризації як методичного прийому бухгалтерського обліку та контролю значно розширюється: вона перетворюється на дієвий засіб підтримки прийняття рішень у сфері управління формуванням кількісно-якісних показників функціонування окремого підприємства.

Дослідження інвентаризації, як методу обліку і контролю активів та зобов'язань підприємства, напрацювання нових підходів до практичного здійснення процесу інвентаризації знайшли висвітлення у наукових працях багатьох вчених, серед яких Барановська Т.В [1], Височан О.С. [3,4], Гуцаленко Л. В. [7], Канцедаль Н.А. [6], Кузуб М. В. [12], Назаренко О.В. [16,17,18,19], Олійник С.О. [24], Харламова О. В. [30], Чабанюк О. М. [31], Шнурко, А. М. [32] та інші.

Результати їх досліджень мають велике значення для розвитку теорії бухгалтерського обліку. Незважаючи на значну кількість праць науковців з досліджуваного питання існує низка проблем виявлення фактичної наявності активів і перевірки повноти відображення зобов'язань та їх документування, теоретичне обґрунтування і практична реалізація яких дозволила б забезпечити достовірність даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності підприємства. Актуальність досліджуваної теми визначається сьогодні тим, що завдяки проведенню інвентаризації отримується інформація для достовірного визначення реальних витрат на виробництво продукції, виконання робіт та надання послуг. Лише результати проведеної інвентаризації дозволяють виявити помилки при

здійсненні подвійного відображення господарських операцій, окремих фактів господарського життя на бухгалтерських рахунках. Інвентаризація забезпечує дотримання таких вимог до балансу та звітності, як правдивість і реальність.

Кваліфікаційна робота виконана відповідно до напрямків науково-дослідних робіт Сумського національного аграрного університету з теми «Теоретичні, методологічні та практичні аспекти трансформації формування та аудиту обліково-звітної компоненти управління підприємств (установ, організацій) в транспарентних умовах інноваційної економіки» (номер державної реєстрації 0122U001378).

Мета і задачі дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних аспектів організації, проведення та облікового супроводження, оцінки якості інвентаризації активів і зобов'язань підприємств.

Для досягнення поставленої мети в магістерській кваліфікаційній роботі вирішено такі завдання:

- дослідити економічну сутність, значення та види, нормативно-правові засади проведення інвентаризації з метою формування якісного інформаційного забезпечення управлінського персоналу сучасного господарюючого суб'єкта;
- розглянути теоретико-методичні основи проведення, облікового супроводження інвентаризаційного процесу на підприємстві;
- провести діагностику фінансово-економічної діяльності об'єкта дослідження;
- описати особливості проведення, документального супроводження інвентаризаційного процесу в межах досліджуваного суб'єкта господарювання;
- розкрити порядок відображення в обліку результатів інвентаризації активів, зобов'язань та відшкодування матеріальних збитків підприємства;
- розробити окремі елементи облікової політики, щодо порядку проведення та відображення в обліку інвентаризації активів і зобов'язань окремого господарюючого суб'єкта;
- запровадити оновлене програмно-інформаційне супроводження інвентаризаційного процесу на підприємстві;

- сформувати перелік практичних рекомендацій щодо вдосконалення інвентаризаційного процесу в умовах функціонування досліджуваного державного підприємства.

Об'єктом дослідження обрано фінансово-господарську діяльність ДП «Сумська біофабрика» м. Суми.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів організації, проведення, облікового супроводження та контролю інвентаризаційного процесу на підприємствах за сучасних умов господарювання.

Методи і методика дослідження. В роботі використано наступні методи: історико – економічний метод – при аналізі теоретичних та методологічних основ дослідження проблеми; метод порівняльного аналізу широко використовується при аналізі показників динаміки середньооблікової чисельності працівників та ефективності використання робочої сили; монографічний метод – для оцінки забезпечення розвитку діяльності досліджуваного господарюючого суб'єкта; абстрактно–логічний – для розробки рекомендацій щодо вдосконалення організаційно-облікового супроводження та оцінки якості інвентаризаційного процесу.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативні документи України, Положення стандарти бухгалтерського обліку, Міжнародні стандарти фінансової звітності, Міжнародні стандарти аудиту, праці вітчизняних і закордонних вчених з питань теоретико-методологічних аспектів організації, проведення та облікового супроводження інвентаризації активів і зобов'язань, спеціалізовані періодичні видання, навчальні посібники, а також ресурси всесвітньої мережі Інтернет. Практичну інформацію для дослідження нами було отримано безпосередньо на досліджуваному суб'єкті господарювання, зокрема використовувались накази керівництва, первинні документи, форми статистичної, фінансової та податкової звітності тощо.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна дослідження полягає у визначенні і впровадженні шляхів вдосконалення теоретико-методичних

аспектів організації, проведення та облікового супроводження інвентаризаційного процесу окремого підприємства. За результатами проведеного дослідження сформульовано ряд положень, які відзначаються науковою новизною:

- досліджено економічну сутність, значення та види, нормативно-правові засади проведення інвентаризації для формування якісного інформаційного забезпечення управлінського персоналу сучасного господарюючого суб'єкта;

- розглянуто теоретико-методичні основи проведення, облікового супроводження інвентаризаційного процесу окремого підприємства;

- проведено діагностику фінансово-економічної діяльності досліджуваного державного підприємства шляхом застосування останніх аналітичних методик проведення інвентаризації активів, зобов'язань, порядку відображення її результатів в обліку;

- розкрито особливості проведення, документального супроводження, порядок відображення в обліку результатів інвентаризації активів, зобов'язань та відшкодування матеріальних збитків досліджуваного суб'єкта господарювання;

- вдосконалено окремі елементи концепції формування облікової політики, щодо порядку проведення та відображення в обліку інвентаризації активів і зобов'язань окремого господарюючого суб'єкта;

- обґрунтовано запровадження оновленого програмно-інформаційного супроводження інвентаризаційного процесу на підприємстві;

- сформовано перелік практичних рекомендацій, з метою подальшої імплементації, щодо вдосконалення інвентаризаційного процесу в умовах функціонування досліджуваного державного підприємства.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки роботи доповідалися, обговорювалися і отримали позитивну оцінку на двох Науково-практичних конференціях: Економічна сутність, значення, нормативно-правові засади проведення інвентаризації активів та зобов'язань підприємства. «Майбутнє - аудит» Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченій пам'яті д.е.н., професора Нусінова Володимира Яковича. (м. Кривий Ріг, 15 січня 2024 р.); Окремі підходи до запровадження сучасних бухгалтерських

програм для відображення в обліку та звітності розбіжностей виявлених при здійсненні інвентаризації на підприємстві. Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 19 листопада 2024 р.) / за ред. проф. Назаренка О.В.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 2 тези доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 80 сторінок комп'ютерного тексту, основний зміст викладено на 68 сторінках. Робота містить 9 таблиць, 28 рисунків, 2 додатки, список використаних джерел із 37 найменувань на 5 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНВЕНТАРИЗАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

1.1 Сутність, значення та види інвентаризації

Фінансові показники функціонування окремого бізнес суб'єкта залежать не лише від його успішності на зовнішньому ринку, але й від внутрішньої організаційної дисципліни та вибудови ефективності системи управління якістю. Ці індикатори визначаються здатністю вирішувати широкий спектр питань, зокрема проведення інвентаризації, урегулювання інвентаризаційних розбіжностей, відшкодування виявлених нестач і втрат, оприбуткування лишків, а також оцінкою якості самого процесу інвентаризації.

Інвентаризація активів і зобов'язань проводиться з метою забезпечення достовірності облікових даних та фінансової звітності, підтвердження фактичної наявності, стану та відповідності чинним критеріям визнання і оцінки. Відсутність своєчасної інформації про кількісно-якісні характеристики товарно-матеріальних цінностей і зобов'язань може становити загрозу безперебійному функціонуванню підприємства. Тому окремий бізнес суб'єкт повинен вживати необхідних заходів для належного зберігання активів і своєчасного погашення зобов'язань [17].

Для сприяння забезпеченню точності та об'єктивності даних бухгалтерського обліку, показників фінансової звітності суб'єкти господарювання (в т.ч. держсектору) зобов'язані провадити інвентаризацію власних активів і зобов'язань. Під час цього процесу перевіряється і документується їх наявність, стан та оцінка. Періодичність і об'єкти інвентаризації визначаються власником або керівником підприємства, якщо її проведення не є обов'язковим за законодавством [26].

Інвентаризація, як економіко-правовий процес, включає комплекс характерних ознак, які визначають її сутність та наповнюють зміст (рисунок 1).

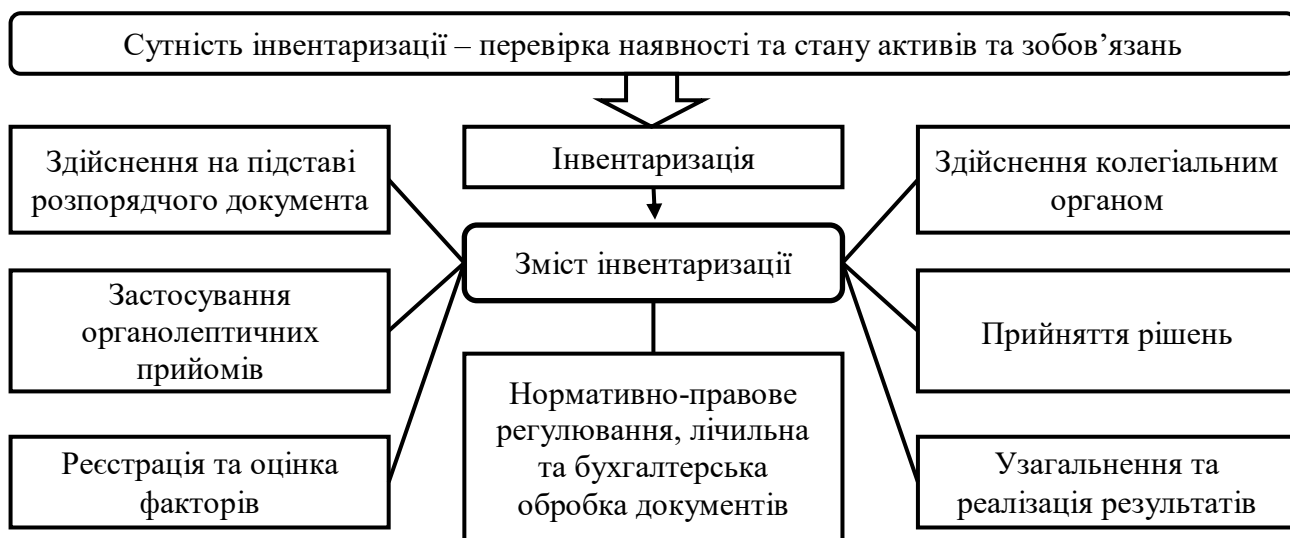

Рисунок 1.1 - Сутність та зміст інвентаризації активів та зобов'язань

Джерело: узагальнено автором

Сьогодні існує чимало визначень поняття «інвентаризація». Ми поділяємо точку зору науковців, які вважають, що інвентаризацію слід розглядати як елемент методу бухгалтерського обліку. Вона дозволяє встановити фактичний обсяг активів, капіталу та зобов'язань, а також зіставити ці дані з показниками бухгалтерського обліку [19].

Динамічний розвиток бухгалтерського обліку як науки, що супроводжується частими змінами нормативно-правової бази в Україні, обумовлює необхідність додаткового вивчення теоретичних аспектів інвентаризації та вдосконалення методів її проведення. Особливості розвитку ринкових відносин та складні тенденції у впровадженні методів державного регулювання в Україні вимагають посиленої уваги до теорії та практики інвентаризації розрахункових операцій підприємств. Інвентаризація матеріальних цінностей, грошових коштів і фінансових зобов'язань має свої специфічні особливості. Зокрема, інвентаризація розрахункових операцій базується на облікових даних, а підтвердженням сальдо дебіторської або кредиторської заборгованості є акт звірки розрахунків.

У таблиці 1.1 узагальнено основні підходи до визначення сутності інвентаризації наявних активів та зобов'язань господарюючих суб'єктів, представлені в наукових джерелах.

Таблиця 1.1 - Трактуювання сутності процесу інвентаризації у літературних джерелах

№ з/п	Автор дослідженого джерела	Періодична перевірка			Перевірка			Прийом контролю	Спосіб контролю	Встановлення відповідності даним бухгалтерського обліку
		наявності	стану	зберігання	наявності	стану	зберігання			
1.	Подольський В.І. Поляк Г.В.	-	-	-	-	-	-	+	-	-
2.	Гаврилюк Л.І.	+	+	+	-	-	-	-	-	+
3.	Бутинець Ф.Ф.	-	-	-	+	+	-	-	-	+
4.	Завгородній А.С. Вознюк Г.Л.	+	+	+	-	-	-	-	-	+
5.	Єгорова С.К.	-	-	-	-	-	-	-	+	+
6.	Білуха М.Т.	-	-	-	-	-	-	+	-	-
7.	Савченко В.Я.	-	-	-	-	-	-	+	-	-
8.	Усач Б.Ф.	-	-	-	+	+	+	-	-	+
9.	Даньків Й.В.	-	-	-	-	-	-	-	+	-
10.	Кулаковська Л.П.	-	-	-	+	-	-	-	-	+

Джерело: узагальнено автором [7]

Отже, у спеціалізованій літературі існують різні підходи до визначення сутності інвентаризації. Деякі автори вважають її процесом перевірки фактичної наявності господарських засобів та їх відповідності даним бухгалтерського обліку. Інші трактують інвентаризацію як спосіб встановлення фактичної наявності й стану засобів або ресурсів та оцінки достовірності їх облікового відображення. Ще одна група дослідників визначає інвентаризацію як метод, що дозволяє отримати точну інформацію про наявність майна й зобов'язань підприємства, а також приблизну оцінку їх стану й вартості. Водночас деякі науковці вважають інвентаризацію необґрунтованим елементом, штучно включеним до методів бухгалтерського обліку [7].

В умовах сьогодення, інвентаризації в межах господарюючих суб'єктів здійснюють з урахуванням принципів, що базуються на основі вимог, завдяки яким даний процес набуває достатнього організаційно цілеспрямованого характеру.

1.2 Правові засади організації інвентаризаційного процесу

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів і зобов'язань для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та показників фінансової звітності. У ході інвентаризації перевіряються та документально підтверджуються їх наявність, стан і оцінка. Об'єкти та періодичність проведення інвентаризації визначаються власником або керівником підприємства, за винятком випадків, коли її проведення обов'язкове згідно вимог чинного законодавства [26].

За Міжнародними стандартами фінансової звітності, інвентаризація – це процес аналізу активів і зобов'язань з точки зору критеріїв їх визнання. Вона включає формування ставлення до наявних активів, складових капіталу і зобов'язань, а також оцінку їхньої вартості відповідно до вимог МСФЗ [30].

Таким чином, інвентаризація – це процедура перевірки та документального підтвердження наявності, стану й оцінки активів і зобов'язань (зокрема, майна, інвестицій у статутні капітали інших підприємств, розрахунків із дебіторами та кредиторами) господарюючого суб'єкта. Її метою є забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства.

Основним нормативним документом, який регламентує проведення обов'язкової річної інвентаризації, виступає «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань», затв. наказом Мінфіну України від 02.09.2014 № 879 [4]. Відповідно до цього документа, під час інвентаризації досліджується та документально підтверджується наявність, стан, відповідність критеріям визнання й оцінка активів і зобов'язань. Також формується узагальнена інформація щодо необхідності проведення інвентаризації, її термінів та обсягів. [9] Узагальнення термінів та випадків проведення обов'язкової інвентаризації наведено на рисунку 1.2.

Початковим етапом трансформації фінансової звітності, підготовленої за НП(С)БО, у формат МСФЗ являється проведення інвентаризації всіх активів,

зобов'язань і складових капіталу. Інвентаризація виступає інструментом бухгалтерського обліку та підготовки фінансової звітності незалежно від того, які стандарти – національні чи міжнародні – становлять її основу.

Рисунок 1.2 – Випадки та терміни обов'язкового запровадження інвентаризаційного процесу на підприємстві

Джерело: узагальнено автором на підставі [28]

Цей процес забезпечує дотримання однієї з ключових характеристик фінансової звітності – достовірного подання. Проведення інвентаризації сприяє підвищенню об'єктивності, точності та реалістичності показників бухгалтерського

обліку та фінансової звітності шляхом виявлення та усунення розбіжностей між обліковими даними та фактичною наявністю, станом і оцінкою активів, елементів власного капіталу й зобов'язань окремої компанії.

Роль інвентаризації значно зростає при переході на складання фінансової звітності за МСФЗ, оскільки цей процес вимагає проведення повної інвентаризації та додаткових обліково-аналітичних процедур, які не являються характерними для традиційного підходу до інвентаризації в українській обліковій практиці.

Ця ситуація підкреслює необхідність розв'язання важливого науково-практичного завдання: розробки організаційно-методичного забезпечення та практичних рекомендацій для підготовки та проведення інвентаризації з метою складання фінансової звітності за МСФЗ.

Під час податкових перевірок, коли вичерпані всі інші аргументи, податківці часто в кінці встановленого терміну перевірки надсилають платнику податків вимогу провести інвентаризацію за участю представника відповідного податкового органу. У такому «листі-вимозі» зазвичай зазначається вимога провести інвентаризацію саме в день вручення вимоги, а також у визначений час, зазвичай через годину-дві після її отримання.

Податковий орган має належне право вимагати здійснення інвентаризації під час перевірки, він не має повноважень визначати конкретний день та час її проведення, оскільки чинне законодавство не надає податковому органу таких прав. Фахівці контролюючого органу можуть бути присутніми під час інвентаризації за їх згодою, але їхня відсутність не ставить під сумнів результати інвентаризації, якщо вони були завчасно попереджені про час та місце її проведення, але не з'явилися.

Таким чином, інвентаризація виступає методом доказування об'єктивних обставин, а не інструментом тиску на платника податків з боку відповідного податкового органу, який повинен діяти виключно в межах власних повноважень, визначених в межах діючого законодавства України.

1.3 Теоретико-методичні особливості проведення, облікового відображення інвентаризаційного процесу

Дослідження порядку здійснення та організації інвентаризаційного процесу в умовах сьогодення вирізняється безперечною актуальністю. Значна кількість науковців приділили досить значну увагу даному питанню. Проте, в ході нашого дослідження трактування змісту інвентаризації було з'ясовано, що жоден з авторів наукових праць (в т.ч. монографій, посібників та підручників) комплексно не досліджує організацію, методiku, способи провадження й методичні прийоми інвентаризації (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 – Особливості підходів вчених до трактування питань інвентаризації

№ п/п	Автори	Поняття інвентаризації	Участь аудитора в інвентаризації	Необхідність проведення інвентаризації	Об'єкти інвентаризації	Завдання інвентаризації	Методика інвентаризації	Нормативне забезпечення	Способи, прийоми, організація інвентаризації
1.	Алборов Р.А.	+	+	+	-	-	+	+	-
2.	Алборов Р.А., Хоружний Л.І., Концева С.М.	+	+	+	-	-	+	+	-
3.	Білуха М.Т.	+	-	-	+	-	-	-	-
4.	Бичкова С.М.	+	+	+	-	-	-	-	-
5.	Гуцайлюк З.В., Мех Я.В., Щирба М.Т.	+	-	-	-	-	-	+	-
6.	Данилевський Ю.А. та ін.	+	+	+	+	-	-	+	-
7.	Дорош Н.І.	+	+	+	+	+	+	-	-
8.	Кузьмінський О.	-	-	+	-	-	-	-	-
9.	Подольський В.І.	+	+	+	+	-	+	-	-
10.	Терехов О.О., Терехов М.О.	+	-	-	+	+	+	+	-
11.	Чекін В.Д.	-	+	-	-	-	+	-	-
12.	Шеремет А.Д., Суйц В.П.	+	+	-	+	-	-	-	-
	Разом	10	8	7	6	2	6	5	0

Джерело: узагальнено автором [7]

Професор Н.І. Дорош вважає, що інвентаризація використовується для перевірки достовірності даних бухгалтерського обліку та звітності господарюючого суб'єкта. З її допомогою забезпечується контроль за збереженням матеріальних цінностей і коштів, виявляються об'єкти, які втратили свою первісну якість, а також понаднормативні або невикористані матеріали, інвентар, обладнання, машини та інші об'єкти наявних основних засобів. Під час інвентаризації також перевіряються дотримання правил зберігання ТМЦ і коштів, а також умови експлуатації машин, обладнання, інструментів та інвентарю. Водночас із такою позицією не можна повністю погодитися, оскільки ототожнення інвентаризації з методом господарського контролю не враховує всіх її завдань.

Пархоменко В.М. та Дем'яненко М.Я. дослідили сутність інвентаризації як елементу методу бухгалтерського обліку, висвітлили її зміст, місце та роль у забезпеченні достовірності фінансової звітності. Смержанюк Т.П. проаналізувала основні проблеми інвентаризації, обґрунтувала її значення в українській обліковій практиці, охарактеризувала сучасний стан інвентаризаційної роботи на підприємствах, а також виявила фактори, які сприяють удосконаленню цього процесу як методичного прийому обліку та контролю. Вона також запропонувала розглядати інвентаризацію в методологічному аспекті як процес.

У наукових працях розглядаються особливості інвентаризації окремих об'єктів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, таких як основні засоби, запаси, нематеріальні активи, власний капітал, забезпечення, фінансові інвестиції, програмне забезпечення тощо. Окрему увагу приділено інвентаризаційним процедурам під час проведення аудиту, що стали предметом дослідження Петрик О.А. і Дорош Н.І. [30].

Науково-дослідницькі результати, ідентифіковані у розглянутих працях, суттєво доповнили теорію і практику облікового відображення та представлення у фінансовій звітності. Проте слід акцентувати увагу, що питання організаційно-методологічного забезпечення інвентаризації в контексті трансформації складання фінансової звітності за МСФЗ залишаються малодослідженими, що актуалізує потребу подальших наукових розвідок у цьому напрямі.

Сучасні умови ведення бізнесу вимагають від підприємств ефективного управління своїми ресурсами, забезпечення їх збереження та оптимізації. Одним із ключових інструментів, що сприяють досягненню цих цілей, є система внутрішнього контролю, а також якісний інвентаризаційний процес. Ефективна, діюча система внутрішнього контролю дозволяє забезпечити надійність бухгалтерського обліку, мінімізувати ризики шахрайства та невідповідностей, а також сприяє досягненню стратегічних цілей окремого підприємства. Інвентаризація, як складова частина внутрішнього контролю, відіграє важливу роль у перевірці фактичної наявності активів і зобов'язань, виявленні розбіжностей та вживанні необхідних коригувальних заходів.

Система внутрішнього контролю — це сукупність заходів, процедур та інструментів, які забезпечують ефективність операційної діяльності бізнес суб'єкта, достовірність облікової інформації та дотримання нормативно-правових вимог. Основні елементи внутрішнього контролю відображено на рисунку 1.3.

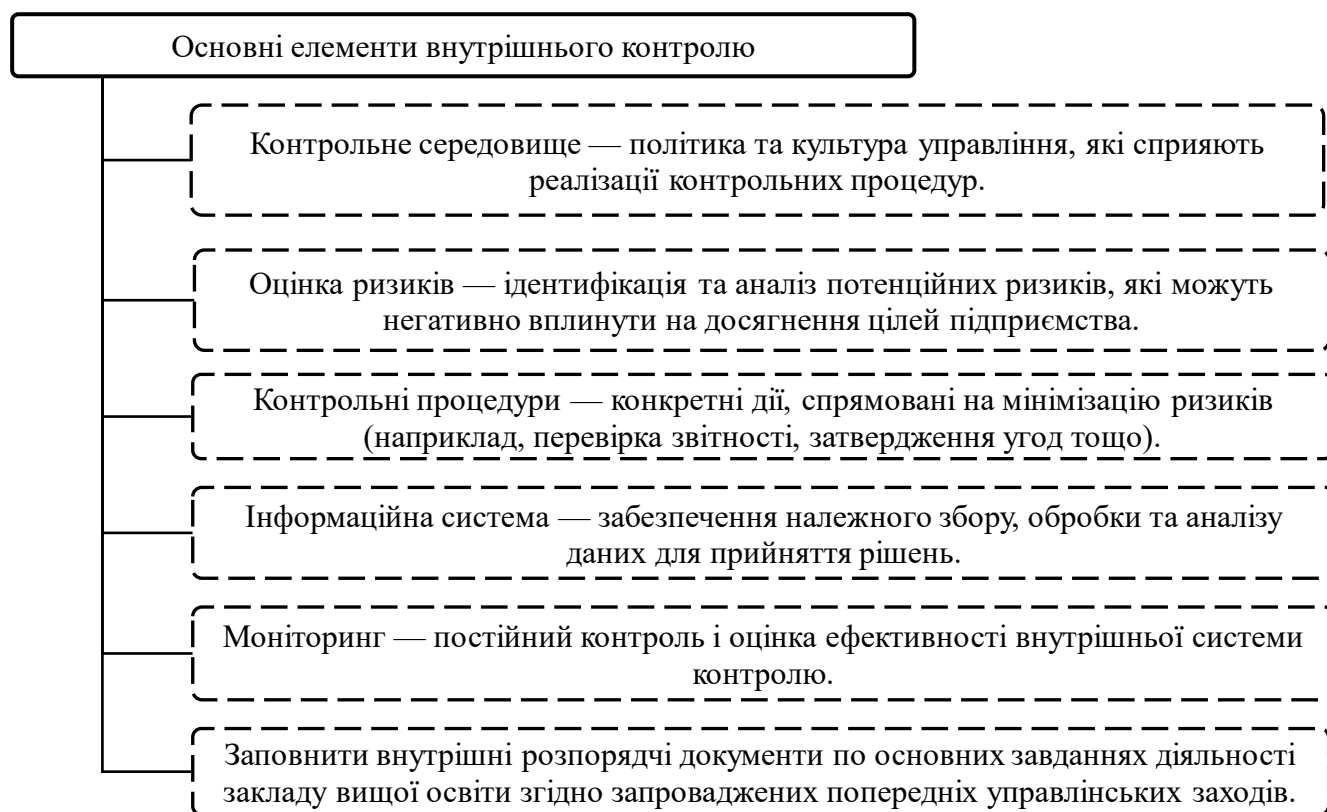

Рисунок 1.3 – Основні елементи внутрішнього контролю

Джерело: сформовано автором

В умовах сучасного підприємництва внутрішній контроль допомагає виявити недоліки в управлінні ресурсами, забезпечує прозорість господарських операцій і запобігає можливим фінансовим втратам. Інвентаризація є одним із ключових інструментів внутрішнього контролю, що забезпечує відповідність даних бухгалтерського обліку фактичному стану активів і зобов'язань. Вона дозволяє:

- підтвердити наявність і стан активів підприємства;
- виявити недостачі, лишки, непридатні до використання або застарілі активи;
- перевірити правильність облікової оцінки активів;
- забезпечити достовірність фінансової звітності.

Інвентаризаційний процес охоплює не лише перевірку матеріальних запасів, а й аналіз нематеріальних активів, зобов'язань і розрахунків із контрагентами. Він проводиться у встановлені строки або за потребою (позапланова інвентаризація). Якість інвентаризаційного процесу визначається його відповідністю нормативно-правовим вимогам, а також здатністю забезпечити достовірність і повноту облікової інформації. Основні критерії оцінки якості інвентаризації представлено на рисунку 1.4.

Рисунок 1.4 – Основні критерії оцінки якості інвентаризації

Джерело: узагальнено автором

Попри важливість інвентаризації, підприємства нерідко стикаються з такими проблемами:

- ✓ низький рівень автоматизації процесу. Багато підприємств продовжують використовувати ручний метод проведення інвентаризації, що підвищує ризик помилок;
- ✓ недостатня підготовка персоналу. Члени інвентаризаційної комісії можуть не мати належної кваліфікації для ефективного виконання завдань;
- ✓ відсутність регулярного моніторингу. Періодичність проведення інвентаризацій може бути недостатньою для забезпечення актуальності даних.

Пропозиції для вдосконалення інвентаризаційного процесу окремого господарюючого суб'єкта узагальнено на рисунку 1.5.

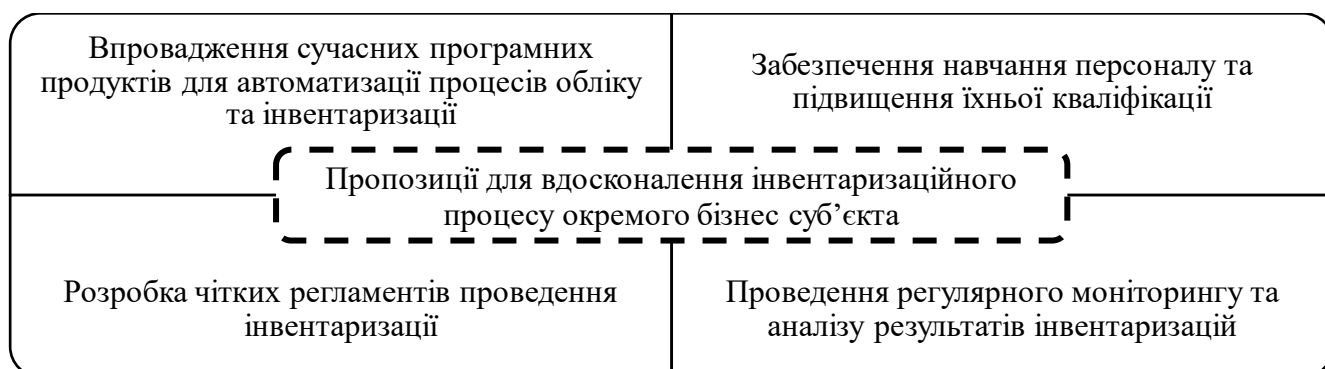

Рисунок 1.5 – Пропозиції для вдосконалення інвентаризаційного процесу окремого бізнес суб'єкта

Джерело: сформовано автором

Для підвищення ефективності внутрішнього контролю необхідно забезпечити комплексний підхід до його організації. Це включає:

1. Автоматизацію процесів. Використання сучасних ERP-систем для управління ресурсами та обліку даних.
2. Регулярну оцінку ризиків. Постійний аналіз можливих загроз і ризиків у діяльності підприємства.
3. Розробку внутрішніх нормативних документів. Чіткі інструкції та політики для реалізації контрольних процедур.

4. Моніторинг і аудит. Проведення регулярних внутрішніх аудитів для перевірки ефективності системи контролю.

5. Залучення експертів. Співпраця з професійними аудиторами та консультантами для вдосконалення процесів контролю.

Ефективна система внутрішнього контролю та якісний інвентаризаційний процес є ключовими складовими успішного функціонування окремого бізнес суб'єкта. Вони забезпечують достовірність облікової інформації, збереження активів, мінімізацію ризиків і підтримку довіри з боку партнерів та інвесторів. Вдосконалення цих елементів є необхідною умовою для забезпечення конкурентоспроможності та стабільності підприємства в умовах сучасного бізнес-середовища.

РОЗДІЛ 2

ІНВЕНТАРИЗАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС НА ПІДПРИЄМСТВІ: ВІДОБРАЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ В ОБЛІКУ В ДП «СУМСЬКА БІОФАБРИКА»

2.1 Характеристика фінансово-господарської діяльності ДП «Сумська біофабрика»

«Державне підприємство «Сумська біологічна фабрика»» (держпідприємство) являється базою нашого дослідження при написанні кваліфікаційної роботи. Фактична адреса його функціонування м. Суми, вулиця Гамалія, 25. У статуті передбачено скорочену назву бізнес суб'єкта: ДП «Сумська біофабрика». Діяльність досліджуваної біофабрики має вектор спрямування на забезпечення наявних споживачів (в т.ч. галузі тваринництва) якісними фармацевтичними препаратами (в т.ч. ветеринарними препаратами), з метою отримання позитивного фінансового результату діяльності у вигляді прибутку.

Держпідприємство являє собою юридичну основу публічного права, веде самостійно підприємницьку діяльність, має виокремлений (самостійний) баланс та відповідні банківські рахунки. Майно держпідприємства передане йому Відповідним Уповноваженим органом управління. Статутний (зареєстрований) капітал базового підприємства становить 7947133 грн. У відповідності до статуту, управління держпідприємством провадиться генеральним директором. При цьому, даний документ, також, визначає коло його службових повноважень. На генерального директора та головного бухгалтера ДП «Сумська біофабрика» покладена персональна відповідальність за провадження організаційно-фінансово-економічної діяльності. Організаційне супроводження ведення бухгалтерського обліку в досліджуваному держпідприємстві покладено на фінансово-маркетинговий відділ адміністрування (на чолі з головним бухгалтером).

Основні компоненти, що характеризують предмет діяльності базового державного підприємства узагальнено на рисунку 2.1.

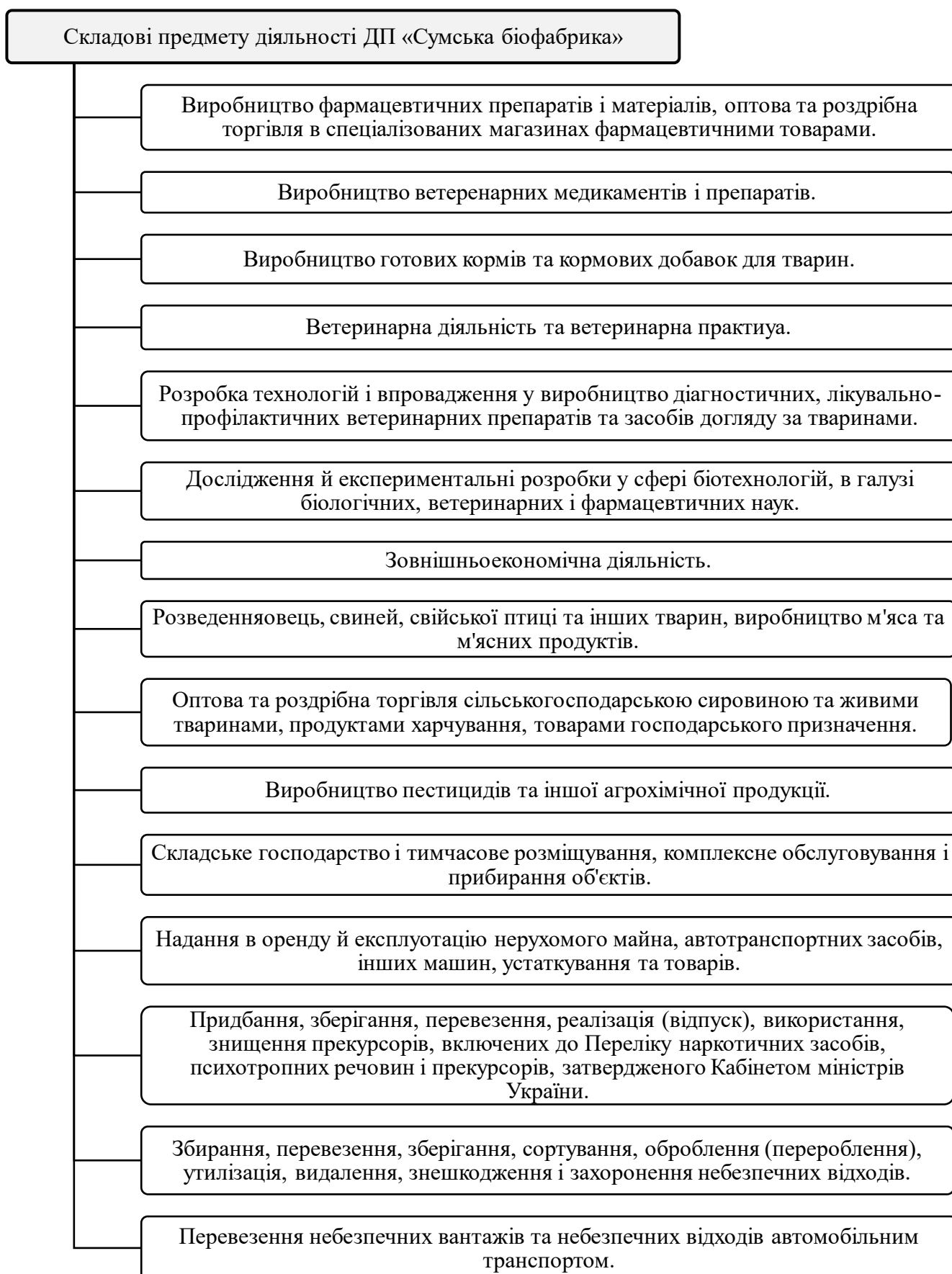

Рисунок 2.1 – Окремі компоненти предмету діяльності базового ДП

Джерело: узагальнено автором

Наступним етапом виступило, на підставі звітних форм базового держпідприємства (додаток А), дослідження його основних фінансово – економічних індикаторів діяльності. В таблиці 2.1 відображено актив балансу, базового держпідприємства за трирічний період дослідження.

Таблиця 2.1 – Значення показників активу балансу ДП «Сумська біофабрика» за 2021-2023 роки, тис. грн.

№ п/п	Складовий компонент активу балансу	Роки періоду дослідження			Відхилення, тис. грн.	Темп приросту, %
		2021	2022	2023		
1	Розмір наявних необоротних активів ДП	6318	6083	5909	-409	-6,47
1.1	В т.ч. балансова вартість нематеріальних активів ДП	157	110	73	-84	-53,5
1.2	В т.ч. незавершені капітальні інвестиції ДП	504	581	337	-167	-33,1
1.3	В т.ч. балансова вартість основних засобів ДП	5657	5392	5499	-158	-2,8
2	Розмір наявних оборотних активів ДП	7857	11136	10883	3026	38,5
2.1	В т.ч. балансова вартість запасів ДП	6800	9647	5683	-1117	-16,4
2.2	В т.ч. балансова вартість поточних біологічних активів ДП	39	20	34	-5	-12,8
2.3	В т.ч. сума дебіторської заборгованості ДП	580	701	847	267	46,0
2.4	В т.ч. сума наявних грошових коштів ДП	264	235	3835	3571	1352,7
2.5	В т.ч. сума витрат майбутніх періодів ДП	1	0	7	6	600,0
2.6	В т.ч. сума інших оборотних активів ДП	173	533	477	304	175,7
	Валюта балансу ДП	14175	17219	16792	2617	18,5

Джерело: розраховано автором на підставі даних базового державного підприємства

Аналіз таблиці 2.1 дозволяє виявити динаміку зміни активів державного підприємства (ДП) за 2021–2023 роки, основні відхилення та темпи приросту. Загальний розмір необоротних активів зменшився на 409 тис. грн (-6,47%). Нематеріальні активи: скоротилися найбільше у відсотковому співвідношенні – на 84 тис. грн (-53,5%), що свідчить про значну суму нарахованої амортизації та

зниження, безпосередньо, їх балансової вартості. Незавершені капітальні інвестиції: зменшилися на 167 тис. грн (-33,1%), що являється ознакою зниження обсягів будівництва та модернізації наявних основних засобів. По основних засобах: скорочення на 158 тис. грн (-2,8%) вказує на поступову амортизацію та вибуття.

Загальний розмір оборотних активів зріс на 3026 тис. грн (+38,5%), що є позитивною динамікою. Однак це зростання неоднорідне. По запасах спостерігаємо значне скорочення на 1117 тис. грн (-16,4%), що свідчить про використання запасів або зменшення їх обсягів через оптимізацію. Поточні біологічні активи скоротилися на 5 тис. грн (-12,8%), але частка цих активів у загальному обсязі невелика. Дебіторська заборгованість зросла на 267 тис. грн (+46,0%), що означає збільшення продажів у кредит та зростання прострочених платежів від контрагентів. Грошові кошти зросли найзначніше – на 3571 тис. грн (+1352,7%), що свідчить про значне покращення ліквідності підприємства. Витрати майбутніх періодів збільшилися на 6 тис. грн (+600%), хоча загальна сума зовсім незначна. Інші оборотні активи зросли на 304 тис. грн (+175,7%), що пов'язано із збільшенням обсягів активів, які не були класифіковані окремо. Загальна валюта балансу підприємства за період збільшилася на 2617 тис. грн (+18,5%), що свідчить про зростання активів і потенційну стійкість фінансового стану.

Щодо основних тенденцій трансформації активів базового держпідприємства, можемо зазначити: відбувається зменшення необоротних активів, зокрема, через скорочення інвестицій та амортизацію основних засобів. Оборотні активи демонструють зростання, особливо за рахунок збільшення грошових коштів і дебіторської заборгованості. Значне зростання ліквідності (грошові кошти) може свідчити про позитивні зміни в управлінні фінансовими ресурсами.

У якості рекомендацій, слід зазначити: управління дебіторською заборгованістю: необхідно оцінити ризики неплатежів, зокрема, через значне зростання дебіторки; інвестиції в нематеріальні активи: розглянути відновлення інвестицій для підвищення конкурентоспроможності; ефективне використання

основних засобів: переглянути амортизаційну політику або інвестувати у модернізацію основних фондів; моніторинг запасів: зменшення обсягу запасів потребує додаткового аналізу для уникнення ризику дефіциту ресурсів. Дані пропозиції допоможуть базовому підприємству коригувати стратегію розвитку та покращити фінансову стабільність.

Подальше здійснення дослідження кваліфікаційної роботи спрямовано на вивчення та аналіз складу, динаміки, трансформації джерел фінансування наявних активів (пасивів), досліджуваного держпідприємства (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 – Показники пасиву балансу ДП «Сумська біофабрика» за 2021-2023 р., тис. грн.

№ п/п	Компонент пасиву балансу	Роки періоду дослідження			Відхилення, тис. грн.	Темп приросту, %
		2021	2022	2023		
1	Розмір власного капіталу ДП	11151	8313	9029	-2122	-19,0
1.1	В т. ч. розмір зареєстрованого (пайового) капіталу ДП	7947	7947	7947	-	-
1.2	В т. ч. розмір додаткового капіталу ДП	74	62	28	-46	-62,2
1.3	В т. ч. розмір нерозподіленого прибутку ДП	3284	458	1208	-2076	-63,2
1.4	В т. ч. розмір виученого капіталу ДП	-154	-154	-154	-	-
2	Розмір поточних зобов'язань і забезпечень ДП	3024	8906	7763	4739	156,7
2.1	В т.ч. розмір поточної кредиторської заборгованості за товари, виконані роботи, надані послуги ДП	427	300	277	-150	-35,1
2.2	В т.ч. розмір кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом ДП	459	3401	2095	1636	356,4
2.3	В т.ч. розмір кредиторської заборгованості зі страхування ДП	190	612	127	-63	-33,2
2.4	В т.ч. розмір кредиторської заборгованості з оплати праці ДП	673	128	212	-461	-68,5
2.5	В т.ч. розмір поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з учасниками ДП	-	-	2111	2111	-
2.6	В т.ч. розмір поточних забезпечень ДП	-	-	2030	2030	-
2.7	В т.ч. розмір інших поточних зобов'язань ДП	1275	4465	911	-364	-28,5
	Валюта балансу	14175	17219	16792	2617	18,5

Джерело: розраховано автором на підставі даних базового державного підприємства

Аналіз пасивів балансу за 2021–2023 роки виявляє ключові зміни у структурі капіталу та зобов'язань підприємства. Загальний розмір власного капіталу зменшився на 2122 тис. грн (-19,0%). Зареєстрований капітал залишався незмінним протягом періоду і становив 7947 тис. грн. Додатковий капітал: скоротився на 46 тис. грн (-62,2%), що може бути пов'язано зі зменшенням внесків засновників або відрахувань від переоцінки активів. Нерозподілений прибуток: суттєве скорочення на 2076 тис. грн (-63,2%) вказує на низьку прибутковість або значні збитки підприємства у досліджуваному періоді. Вилучений капітал: залишився незмінним на рівні -154 тис. грн, що свідчить про стабільність щодо викуплених часток. Скорочення власного капіталу здебільшого обумовлене зниженням нерозподіленого прибутку, що може свідчити про певні фінансові труднощі.

Загальний обсяг поточних зобов'язань значно зріс на 4739 тис. грн (+156,7%). Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги: зменшилася на 150 тис. грн (-35,1%), що свідчить про покращення дисципліни платежів або зниження обсягів закупівель. Кредиторська заборгованість перед бюджетом: зросла на 1636 тис. грн (+356,4%), що являється значним зростанням і може свідчити про накопичення податкових зобов'язань. Кредиторська заборгованість зі страхування: зменшилася на 63 тис. грн (-33,2%), що свідчить про часткове погашення боргів перед відповідним державним фондом. Кредиторська заборгованість з оплати праці: скоротилася на 461 тис. грн (-68,5%), що, ймовірно, свідчить про погашення заборгованостей перед працівниками.

Кредиторська заборгованість перед учасниками: зросла на 2111 тис. грн. Цей пункт з'явився вперше у 2023 році, ймовірно, у зв'язку з новими розрахунками або зобов'язаннями перед засновниками чи інвесторами. Поточні забезпечення: зросли на 2030 тис. грн, що також з'явилося лише у 2023 році, можливо, через резерви для покриття ризиків чи збитків. Інші поточні зобов'язання: скоротилися на 364 тис. грн (-28,5%), що свідчить про зменшення залишкових боргів, не класифікованих окремо. Основний висновок: зростання зобов'язань вказує на посилення залежності підприємства від зовнішнього фінансування та накопичення боргів перед бюджетом і учасниками. Скорочення власного капіталу через зменшення

нерозподіленого прибутку свідчить про ймовірну збитковість підприємства у певні періоди (2022 рік). Різке зростання зобов'язань, особливо перед бюджетом та учасниками, може створювати ризики ліквідності. Збільшення резервів і забезпечень свідчить про більш консервативну фінансову політику, можливо, спрямовану на зниження ризиків. Залежність від кредиторської заборгованості (особливо перед бюджетом і учасниками) може створювати фінансові труднощі у майбутньому.

Оптимізація власного капіталу: покращить прибутковість підприємства шляхом зменшення витрат або збільшення доходів. Реалізувати управління податковими боргами: провести переговори з фіскальними органами щодо реструктуризації заборгованостей перед бюджетом. Знизити боргове навантаження: поступово погашати кредиторську заборгованість для зменшення ризиків ліквідності. Покращення управління активами: зменшити залежність від короткострокових зобов'язань, використовуючи власні ресурси або залучаючи довгострокові інвестиції. Ці заходи допоможуть стабілізувати фінансовий стан підприємства та зменшити ризики втрати платоспроможності на перспективу.

При проведенні аналізу майнового стану ДП «Сумська біофабрика» було використано дані, що відображені у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Забезпеченість НМА та ефективність їх застосування у ДП «Сумська біофабрика»

Досліджувані роки	Досліджувані показники			
	Фондоозброєність, тис. грн	Фондовіддача, грн	Фондомісткість, грн	Вартість основних засобів, тис. грн
2021	64,3	4,2	0,2	5656
2022	64,2	3,0	0,3	5392
2023	78,6	6,5	0,1	5499
Відхилення 2023р. від 2021р. (+/-)	14,3	2,3	0,1	-157

Джерело: розраховано автором на підставі даних базового державного підприємства

Аналіз наведених показників дозволяє оцінити ефективність використання основних засобів держпідприємства у 2021–2023 роках, а також виявити зміни у

їхньому стані. Показник фондоозброєності збільшився з 64,3 тис. грн у 2021 році до 78,6 тис. грн у 2023 році (+14,3 тис. грн). Це свідчить про зростання обсягу основних засобів, що припадають на одного працівника та зменшення чисельності працівників. Фондовіддача зросла з 4,2 грн у 2021 році до 6,5 грн у 2023 році (+2,3 грн). Це позитивний сигнал, що вказує на підвищення ефективності використання основних засобів. Фондомісткість зросла з 0,2 грн у 2021 році до 0,3 грн у 2022 році, але знизилася до 0,1 грн у 2023 році (-0,1 грн у порівнянні з 2021 роком). Зменшення цього показника свідчить про те, що базове підприємство стало використовувати основні засоби більш ефективно для створення власної готової продукції.

Вартість основних засобів знизилася з 5656 тис. грн у 2021 році до 5499 тис. грн у 2023 році (-157 тис. грн). Це свідчить про вибуття та амортизацію частини основних засобів без їх повного відновлення. Підвищення фондоозброєності та фондовіддачі вказує на зростання ефективності використання основних засобів. Зменшення фондомісткості являється позитивним явищем, адже показує, що базове держпідприємство витрачає менше основних засобів на одиницю виробленої продукції. Зниження вартості основних засобів є наслідком амортизації, недостатніх інвестицій у відновлення чи модернізацію, що потребує уваги.

До рекомендацій можемо віднести: збільшити інвестиції в основні засоби, щоб уникнути їхнього фізичного та морального зносу. Закріпити позитивну динаміку фондовіддачі шляхом оптимізації процесів виробництва. Підтримувати ефективне використання ресурсів, зберігаючи тенденцію до зниження фондомісткості. Розглянути впровадження нових технологій, що дозволять збільшити продуктивність без суттєвого збільшення вартості основних засобів. Ці заходи дозволять підтримувати і розвивати позитивні тенденції у використанні основних засобів підприємства.

Значення показників рентабельності (збитковості) діяльності та собівартості реалізації продукції (та робіт чи послуг), що були отримані базовим підприємством, в межах досліджуваного періоду візуалізовано на рисунку 2.2.

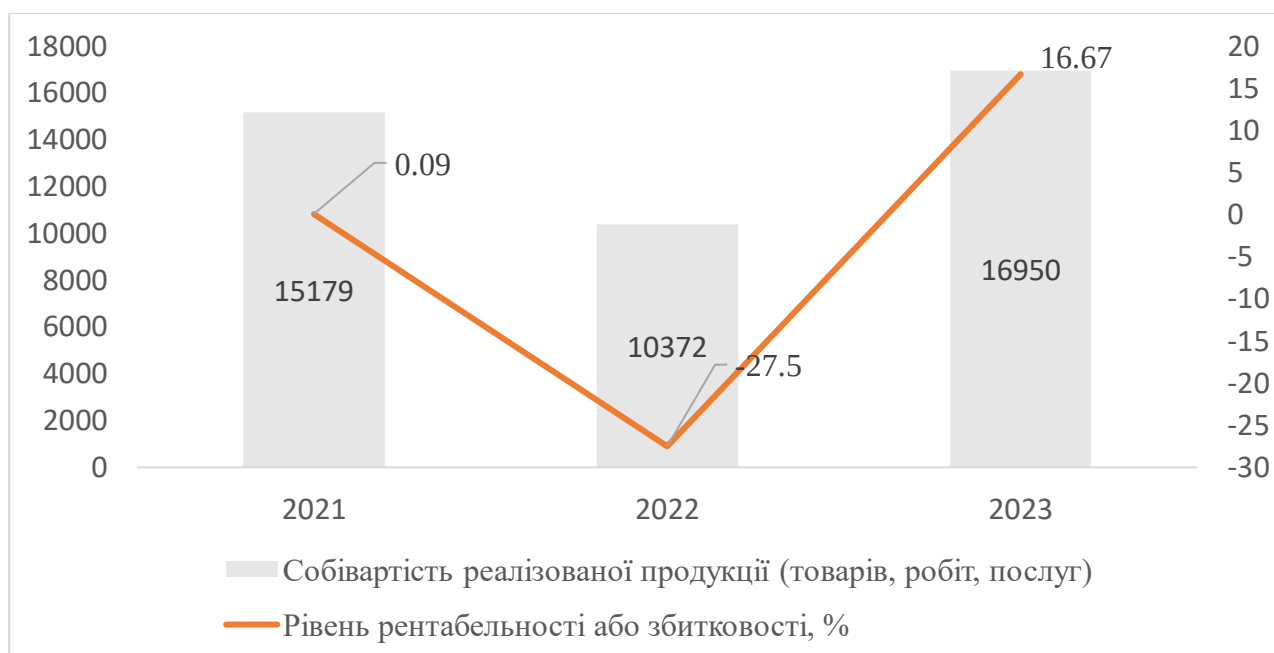

Рисунок 2.2 – Значення показників рентабельності (збитковості) та собівартості реалізації продукції (та робіт чи послуг) у базовому держпідприємстві
Джерело: розраховано автором на підставі даних базового державного підприємства

На основі наведених даних на рисунку 2.3 проведемо аналіз собівартості реалізованої продукції та рівня рентабельності (збитковості) за три роки (2021–2023). Собівартість реалізованої продукції у 2021 році становила 15179 тис. грн. У 2022 році: відбулося суттєве зниження собівартості до 10372 тис. грн (-4807 тис. грн або приблизно -31,7% порівняно з 2021 роком). У 2023 році собівартість зросла до 16950 тис. грн (+6578 тис. грн або +63,4% порівняно з 2022 роком).

У 2022 році відбулося значне зниження собівартості, що було пов'язано із запровадженням військового стану, зменшенням обсягів виробництва. У 2023 році собівартість різко зросла, що може свідчити про збільшення обсягів виробництва або зростання витрат на сировину, матеріали та інші ресурси.

У 2021 році рентабельність продукції склала 0,09%, що свідчить про мінімальний прибуток. У 2022 році показник знизився до -27,5%, що вказує на значну збитковість базового підприємства у цей період. У 2023 році рентабельність діяльності ДП «Сумська біофабрика» зросла до 16,67%, що є позитивним сигналом про прибутковість діяльності державного підприємства. 2022 рік був критичним для підприємства через збиткову діяльність. Основна причин – запровадження

військового стану. 2023 рік продемонстрував суттєве покращення рівня рентабельності, що свідчить про відновлення фінансової стабільності та ефективне використання ресурсів.

В ході дослідження, нами було вибудовано аналіз окремих показників рентабельності діяльності базового ДП «Сумська біофабрика» в межах 2021–2023 років.

Таблиця 2.4 – Значення показників, отримані розрахунковим шляхом, для аналізу рентабельності діяльності ДП «Сумська біофабрика» у 2021-2023 роках

Досліджувані роки	Досліджувані показники			
	Рентабельність власного капіталу (прибуток на власний капітал підприємства), %	Рентабельність активів, %	Рентабельність продажу, %	Рентабельність продукції, %
2021	0,1	0,1	0,8	53,8
2022	-29,0	-18,0	-17,4	57,3
2023	32,6	16,6	7,6	110,7
Відхилення 2023р. від 2021р. (+/-)	32,5	16,5	6,8	56,9

Джерело: розраховано автором на підставі даних базового державного підприємства

Аналіз наведеної таблиці дозволяє оцінити рентабельність діяльності підприємства за 2021–2023 роки та її динаміку. Нижче наведено детальний аналіз кожного показника.

У 2021 році рентабельність власного капіталу становила 0,1%, що вказує на майже відсутність прибутковості. У 2022 році показник знизився до -29,0%, що свідчить про суттєві збитки, зменшення власного капіталу і погіршення фінансового стану. У 2023 році відбулося значне покращення до 32,6% (+32,5% порівняно з 2021 роком), що вказує на успішне відновлення прибутковості. Базове держпідприємство показало значний прогрес у використанні власного капіталу, повернувши рентабельність на позитивний рівень.

У 2021 році рентабельність активів була на рівні 0,1%, вказуючи на низьку ефективність використання активів. У 2022 році показник впав до -18,0%, що свідчить про збитковість та неефективне використання активів. У 2023 році

відбулося відновлення до 16,6% (+16,5% порівняно з 2021 роком), що свідчить про значний прогрес у використанні активів. Ефективність управління активами суттєво покращилася, що позитивно впливає на фінансові результати.

У 2021 році рентабельність продажу становила 0,8%, що вказує на низьку прибутковість реалізації продукції. У 2022 році показник впав до -17,4%, що є сигналом про значні збитки у сфері продажу. У 2023 році рентабельність продажу покращилася до 7,6% (+6,8% порівняно з 2021 роком), що свідчить про покращення маржинальності продажу. Досліджуване держпідприємство змогло відновити та покращити прибутковість реалізації продукції, оптимізуючи витрати та збільшуючи дохідність.

У 2021 році рентабельність продукції становила 53,8%, що є досить високим показником. У 2022 році вона зросла до 57,3%, незважаючи на загальну збитковість, що може свідчити про високий рівень маржинальності окремих товарів чи послуг. У 2023 році рентабельність продукції зросла до 110,7% (+56,9% порівняно з 2021 роком), що вказує на суттєве підвищення ефективності виробництва та реалізації. Різке зростання рентабельності продукції свідчить про успішну оптимізацію собівартості або збільшення цін на продукцію.

З метою закріплення позитивних результатів 2023 року ДП «Сумська біофабрика» слід продовжити оптимізацію витрат та підвищення ефективності виробництва. Покращити управління активами та продажами, щоб забезпечити стабільний рівень рентабельності у майбутніх періодах. Зменшити залежність від зовнішніх ризиків шляхом диверсифікації продукції чи ринків збуту. Управляти власним капіталом для стабільного зростання, уникаючи різких коливань прибутковості. Ці кроки допоможуть досліджуваному бізнес суб'єкту зміцнити позиції та забезпечити власний сталий розвиток.

2.2 Організаційні особливості проведення та документальне відображення інвентаризаційного процесу досліджуваного державного підприємства

Інвентаризація є одним із ключових методів контролю, що дозволяє оцінити реальний стан наявних активів, незавершеного виробництва, розрахунків та зобов'язань досліджуваного держпідприємства.

Відповідно до вимог, що висуваються законодавством, у ДП «Сумська біофабрика» організації та проведенню інвентаризації сприяє власник або уповноважена особа – генеральний директор досліджуваного держпідприємства. Дана посадова особа, діючи в межах нормативних документів та своїх повноважень, несе відповідальність за створення належних умов для реалізації процесу інвентаризації, ідентифікацію її об'єктів, періодичності та термінів її здійснення. Варто зазначити, що існують практичні ситуації, коли інвентаризація являється обов'язковою для всіх бізнес суб'єктів.

Під час проведення інвентаризації активів та зобов'язань у ДП «Сумська біофабрика» виконуються завдання, що відображені на рисунку 2.3

перевірка фактичної наявності активів і повноти відображення зобов'язань, цільового фінансування та витрат майбутніх періодів;	виявлення надлишків або нестач активів шляхом зіставлення фактичних даних із показниками бухгалтерського обліку;
Завдання інвентаризації активів, розрахунків та зобов'язань у ДП «Сумська біофабрика»	
ідентифікація активів, які частково втратили первісну якість, застаріли, або тих, що не використовуються (матеріальні й нематеріальні активи);	виявлення активів і зобов'язань, які не відповідають критеріям визнання.

Рисунок 2.3 – Завдання інвентаризації активів, розрахунків та зобов'язань

Джерело: узагальнено автором

Об'єктами інвентаризації у базовому держпідприємстві являються групи активів та зобов'язань, що об'єднані за своїм призначенням та економічним відповідним змістом (рисунок 2.4).

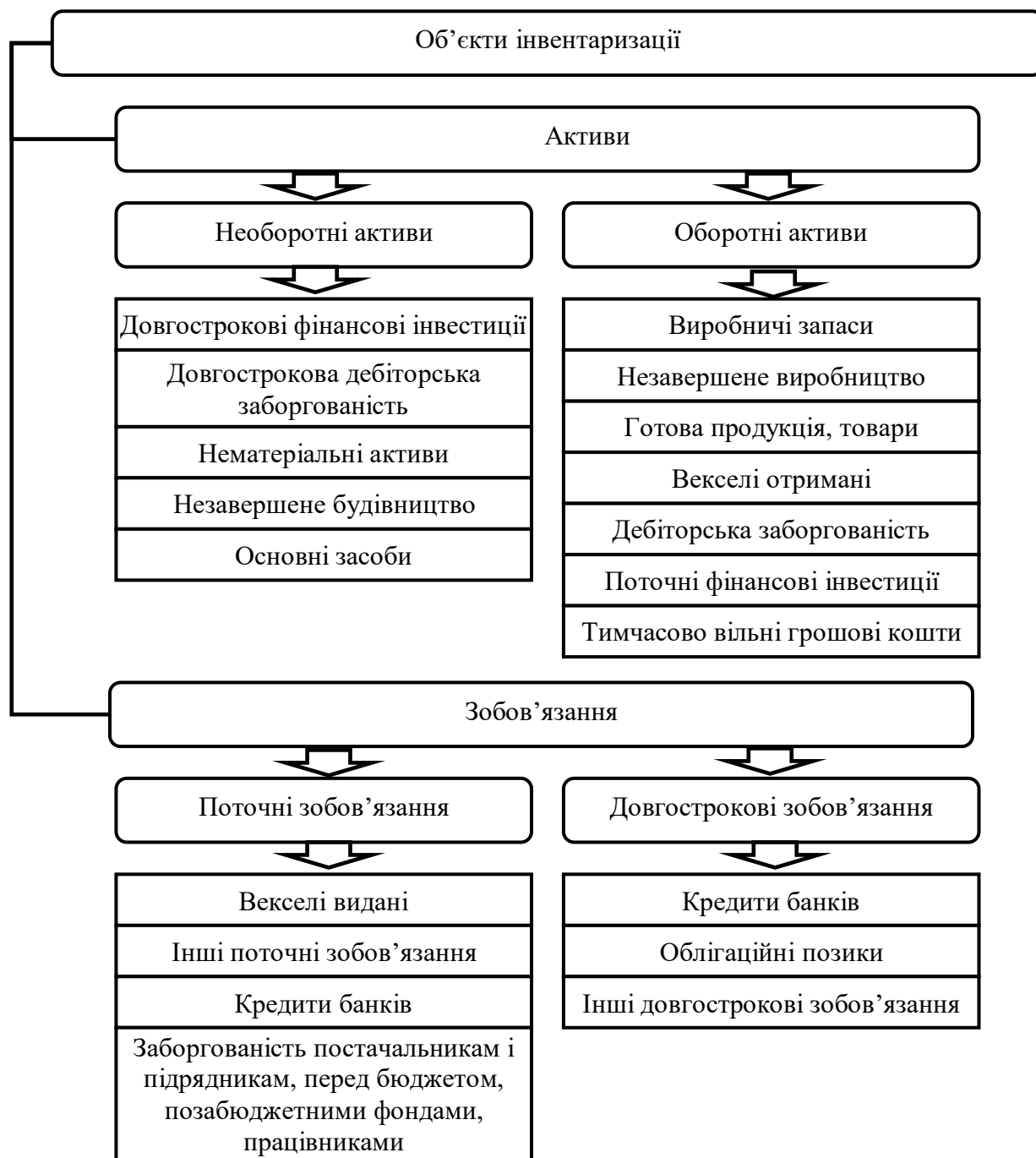

Рисунок 2.4 - Об'єкти інвентаризації у системі обліку досліджуваного ДП

Джерело: узагальнено автором

Чинним законодавством визначені випадки обов'язкового проведення інвентаризації. Їх узагальнений перелік для умов функціонування, обраного в якості досліджуваного об'єкта, при підготовці кваліфікаційної роботи, візуалізовано на рисунку у 2.5.

Рисунок 2.5 - Випадки обов'язкового проведення інвентаризації (в межах діючого законодавства) в досліджуваному державному підприємстві

Джерело: узагальнено автором

Відповідно до діючого «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань» № 879, встановлено конкретні строки проведення інвентаризації для окремих суб'єктів господарювання. Найбільш детальна та комплексна інвентаризація активів і зобов'язань проводиться перед підготовкою річної фінансової звітності до дати балансу у терміни, наведені на рисунку 2.6

Розглянемо порядок проведення інвентаризації в ДП «Сумська біофабрика». Для проведення інвентаризації на підприємстві генеральний директор ДП видає

розпорядчий документ про створення інвентаризаційної комісії (за необхідності також можуть бути створені робочі інвентаризаційні комісії).

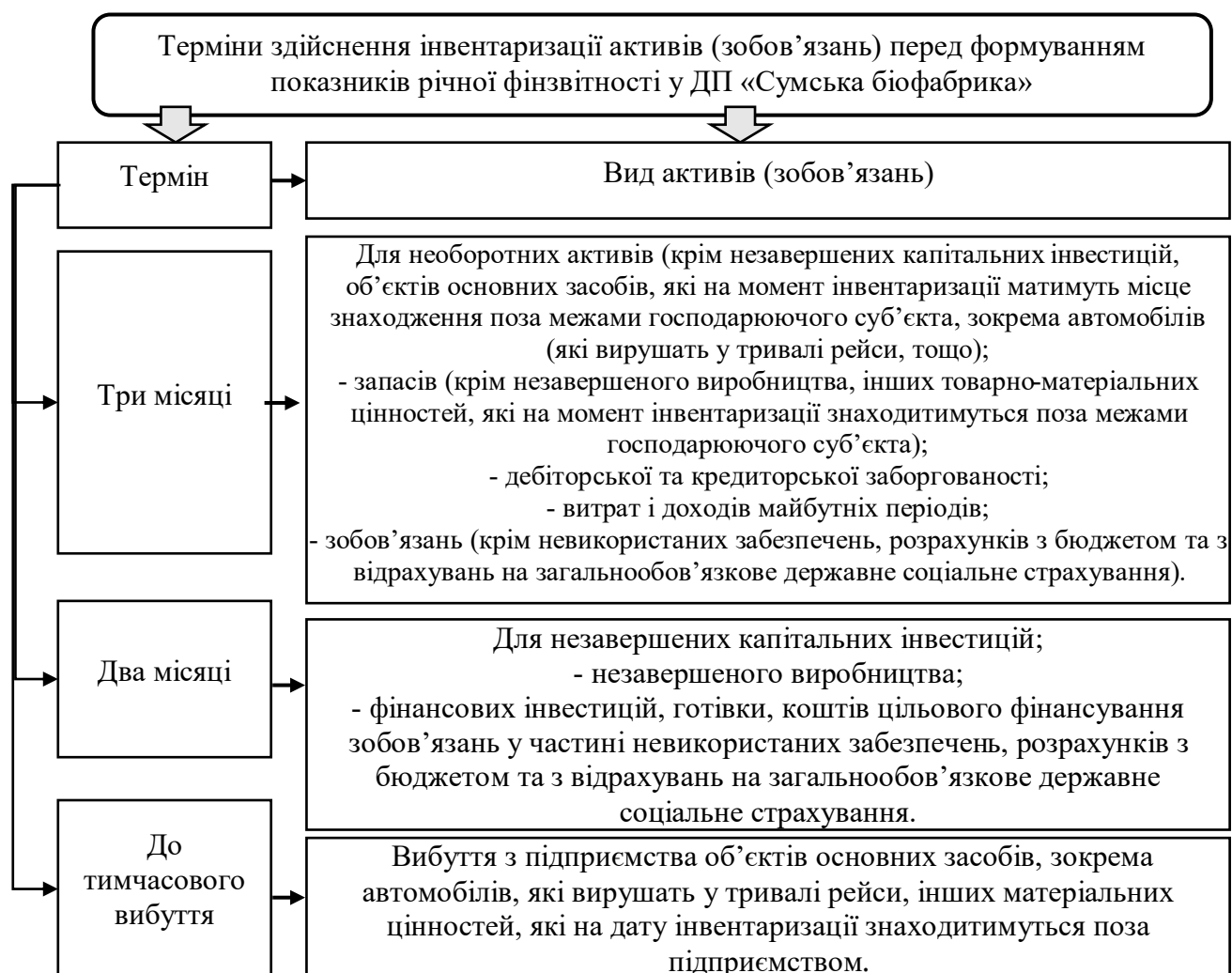

Рисунок 2.6 – Терміни здійснення інвентаризації активів (зобов'язань) перед формуванням показників річної фінзвітності у базовому держпідприємстві

Джерело: узагальнено автором

До складу комісії входять представники керівництва, бухгалтерської служби та досвідчені працівники, які добре орієнтуються у специфіці об'єктів інвентаризації, цінах та організації первинного обліку. До них належать: інженери, технологи, механіки, керівники окремих структурних підрозділів, виконавці робіт, бухгалтери та фінансисти. Головою інвентаризаційної комісії у досліджуваному держпідприємстві є особа, визначена та уповноважена генеральним директором

ДП. Види та функціональні обов'язки інвентаризаційних комісій, що діють у базовому підприємстві, відображено на рисунку 2.7.

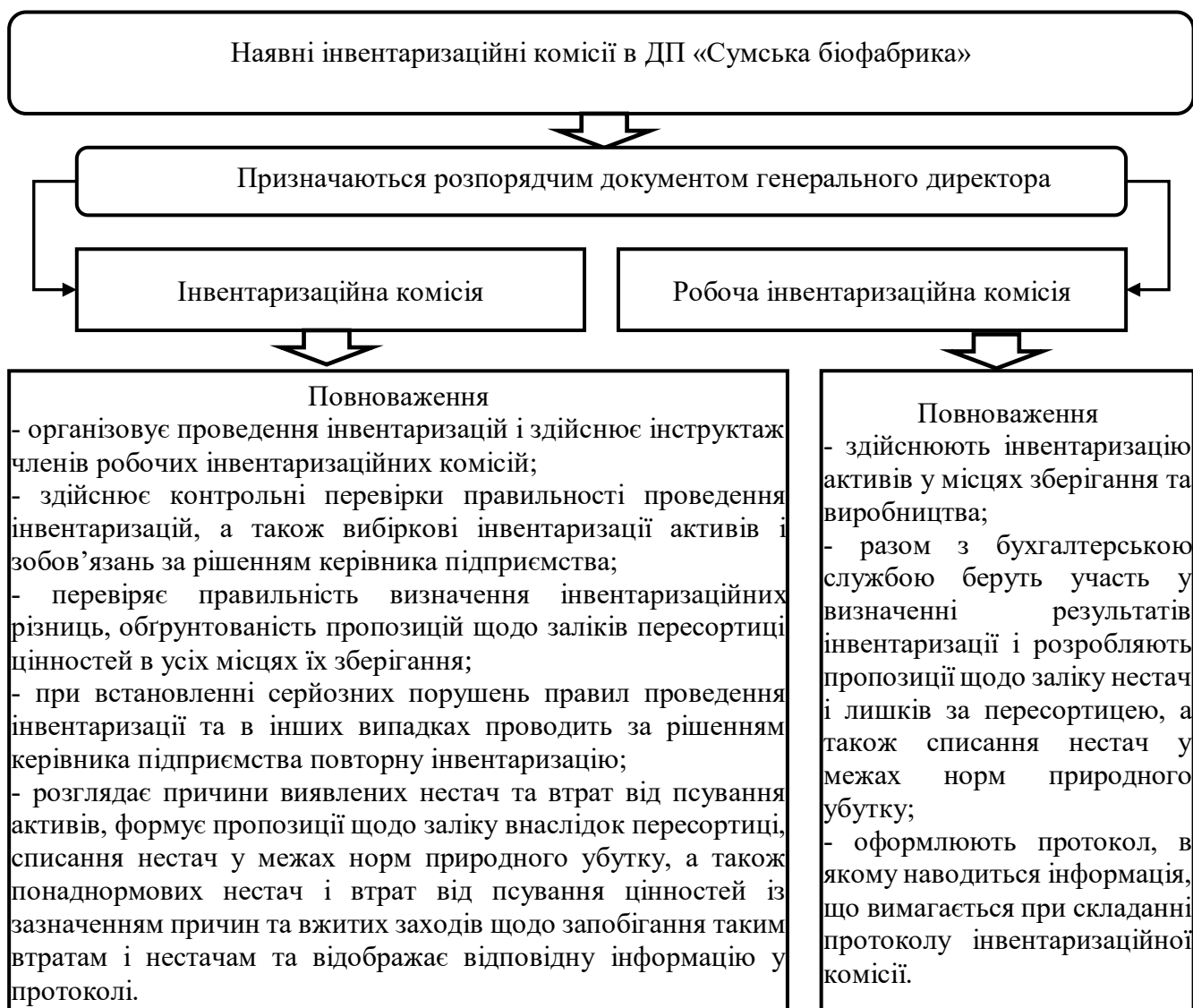

Рисунок 2.7 – Види та повноваження діючих інвентаризаційних комісій досліджуваного бізнес суб'єкта

Джерело: узагальнено автором

Перед початком інвентаризації слід належно підготуватися, зокрема: розробити внутрішню нормативну базу, підготувати необхідні форми первинних документів для оформлення результатів інвентаризації. Це дозволить забезпечити правильність та своєчасність проведення інвентаризації відповідно до чинного законодавства. Частота здійснення інвентаризацій регулюється внутрішніми

нормативними актами господарюючого суб'єкта. Положення № 879 визначає обов'язкові випадки проведення інвентаризації (рисунок 2.5). Зазвичай, внутрішні документи підприємства встановлюють періодичність інвентаризації ТМЦ: щоквартально або щомісячно, залежно від обсягів запасів, специфіки діяльності та інших факторів. Також у внутрішніх нормативних актах визначаються склад інвентаризаційних комісій (основна та робочі комісії для великих підприємств) та порядок інвентаризації ТМЦ, розрахунків, зобов'язань. Підготовчий етап до інвентаризації містить ознайомлення саме з цими внутрішніми затвердженими нормативними документами, можлива послідовність дій при цьому, відображена на рисунку 2.8.

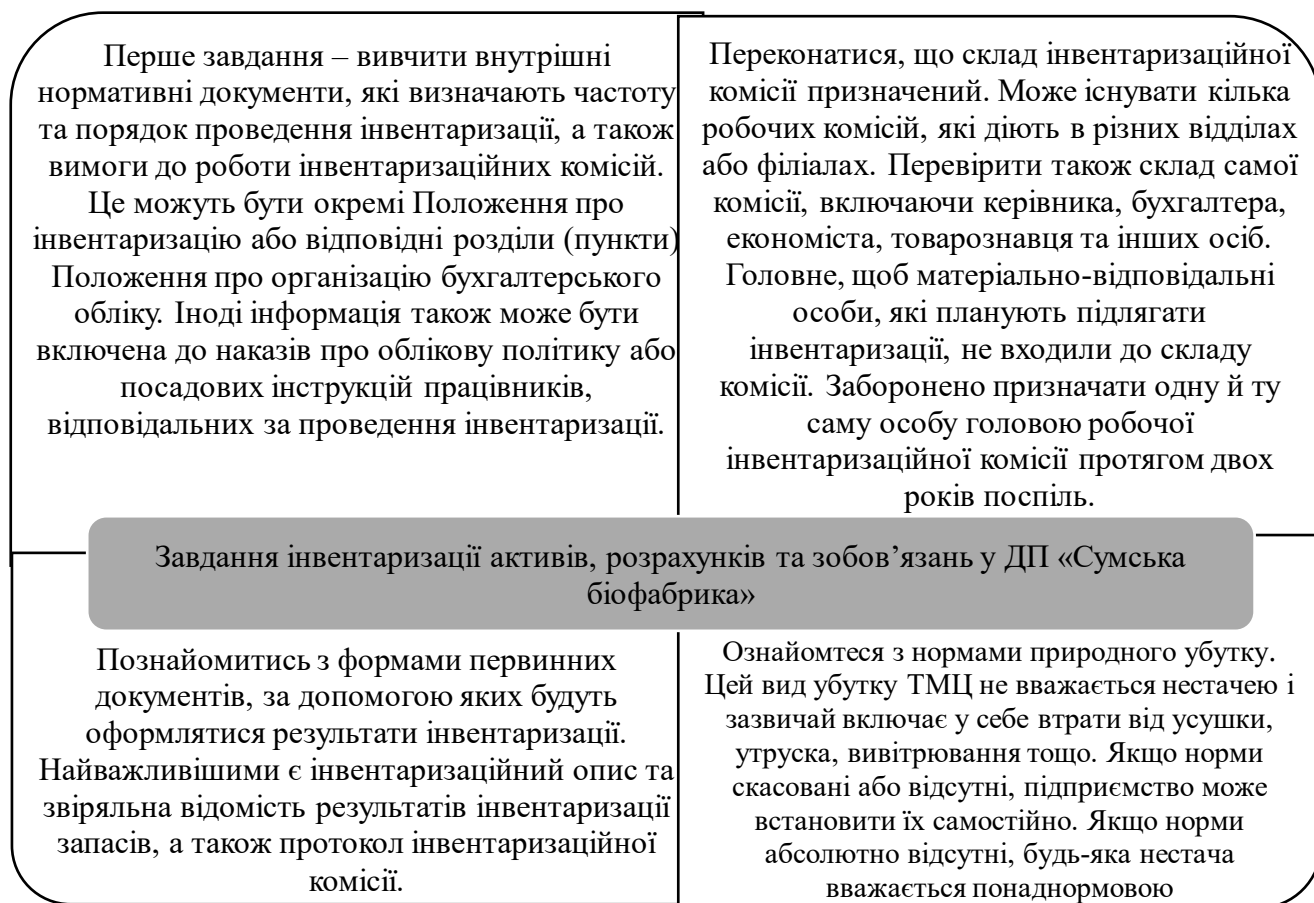

Рисунок 2.8 – Послідовність дій на попередньому етапі проведення інвентаризації

Джерело: узагальнено автором

Подальші дії при провадженні інвентаризаційного процесу в досліджуваному держпідприємстві залежать від результатів оцінки попередніх етапів. Якщо внутрішні нормативні документи не визначають строки проведення інвентаризації та склад інвентаризаційної комісії, рекомендується видати Наказ про проведення інвентаризації. Згодом слід розробити відповідну документацію для її організації, підготувати бланки первинних документів. Для проведення інвентаризації використовують стандартні форми. Ці шаблони можна адаптувати до особливостей окремого підприємства, забезпечивши наявність обов'язкових реквізитів.

У разі зміни МВО або інших обставин, що впливають на інвентаризацію, план інвентаризації може бути відкоригований. Наприклад, якщо МВО перебуває на лікарняному, інвентаризацію слід перенести на інший час. За відсутності відповідних внутрішніх вказівок потрібно видати наказ, в якому слід зазначити дату інвентаризації, причини змін та склад комісії.

Процес інвентаризації матеріальних цінностей включає такі кроки: проведення інвентаризації за місцем зберігання та окремо для кожної матеріально-відповідальної особи. Після підготовки комісія приступає до роботи у приміщенні з матеріальними цінностями, виконуючи такі дії:

- отримання розписки до початку інвентаризації. МВО надає розписку про передання всіх прибуткових та видаткових документів, оприбуткування отриманих цінностей і списання вибулих. Ця розписка вноситься до інвентаризаційного опису.

- перерахунок і вимірювання. Цінності підлягають перерахунку, вимірюванню та перевірці у порядку їх розташування на місцях зберігання. Огляд слід здійснювати послідовно: обхід полиць або стелажів. Якщо цінності розташовані у кількох приміщеннях, огляд проводиться поетапно для кожного приміщення.

- пломбування приміщення. Якщо інвентаризація не завершується за один день або приміщення має бути закрите, його слід опломбувати. При цьому інвентаризаційні описи залишаються в приміщенні, а сам процес проводиться

виключно у присутності матеріально-відповідальної особи. При знятті пломб її присутність також обов'язкова.

- фіксація пошкоджених цінностей. Пошкоджені матеріальні цінності вносять до окремого інвентаризаційного опису, вказуючи ступінь пошкодження, кількість та причини.

- підписання інвентаризаційного опису. Документ підписують усі члени комісії та матеріально-відповідальна особа. Порожні рядки в описі прокреслюються, а виправлення помилок здійснюється коректурним способом із позначкою «Виправленому вірити».

- розписка після інвентаризації. Після завершення процесу МВО підписує розписку, підтверджуючи проведення інвентаризації у її присутності. Вона також бере на себе відповідальність за збереження цінностей, які було перераховано.

- залучення всіх членів комісії. Інвентаризація проводиться лише за участю всього складу комісії. Якщо хтось із членів комісії відсутній через хворобу, можна замінити його іншим працівником. Однак, якщо захворіла МВО, інвентаризацію слід призупинити, адже вона проводиться тільки у її присутності.

- відображення надходжень та відпуску цінностей. Під час інвентаризації можуть виникати рухи цінностей. Усі прибуткові та видаткові документи у такому випадку слід маркувати відміткою «Після інвентаризації».

Після завершення інвентаризації в ДП «Сумська біофабрика», слід виконати відповідні кроки:

- ✓ передача інвентаризаційного опису до бухгалтерії для подальшої обробки.

- ✓ складання звіряльної відомості у випадку виявлення розбіжностей між фактичними результатами інвентаризації та даними бухгалтерського обліку. У цій відомості зазначаються надлишки, нестачі, пересортиця для кожного виду товарно-матеріальних цінностей із загальним підсумком. Оцінка проводиться за сформованою обліковою вартістю.

✓ оформлення протоколу інвентаризаційної комісії, який має містити: підсумкові результати інвентаризації (надлишки, нестачі); відповідність фактичних даних обліковим показникам; пропозиції щодо вирішення пересортиці; причини виявлених розбіжностей.

Протокол слід підготувати протягом 5 робочих днів після закінчення інвентаризації. Усі документи, пов'язані з інвентаризацією, повинні бути оформлені щонайменше у двох примірниках.

2.3 Порядок відображення в обліку результатів інвентаризаційного процесу та відшкодування матеріальних збитків в умовах функціонування базового державного підприємства

Актуальним на сьогодні виступає питання оформлення результатів, отриманих під час проведення інвентаризації в ДП «Сумська біофабрика». Інвентаризаційна комісія фіксує виявлені розбіжності між фактичною наявністю активів і зобов'язань підприємства та їх обліковими даними у порівняльних відомостях, а також надає пропозиції щодо їх урегулювання. Ці дані оформлюються у протоколі, який складається після завершення інвентаризації та подається на розгляд і затвердження керівнику досліджуваного підприємства.

У протоколі зазначаються причини втрат, нестач або лишків, пропозиції щодо заліку пересортиці, списання нестач у межах норм природного убутку, а також понаднормових втрат і псування матеріальних цінностей. Крім того, документ включає аналіз причин таких відхилень і заходи для запобігання їх виникненню в майбутньому. За потреби, у протоколі можна вказувати й іншу важливу інформацію, яка впливає на прийняття рішень щодо оцінки, визнання активів і зобов'язань, а також їх відображення у фінансовій звітності [28].

Результати інвентаризації, зафіксовані у затвердженому протоколі засідання інвентаризаційної комісії, в межах базового держпідприємства, відображаються у бухгалтерських регістрах і фінансовій звітності того звітного періоду, в якому була безпосередньо завершена інвентаризація. Схема порядку відображення

розбіжностей між фактичними даними та обліковими показниками наведена на рисунку 2.9.

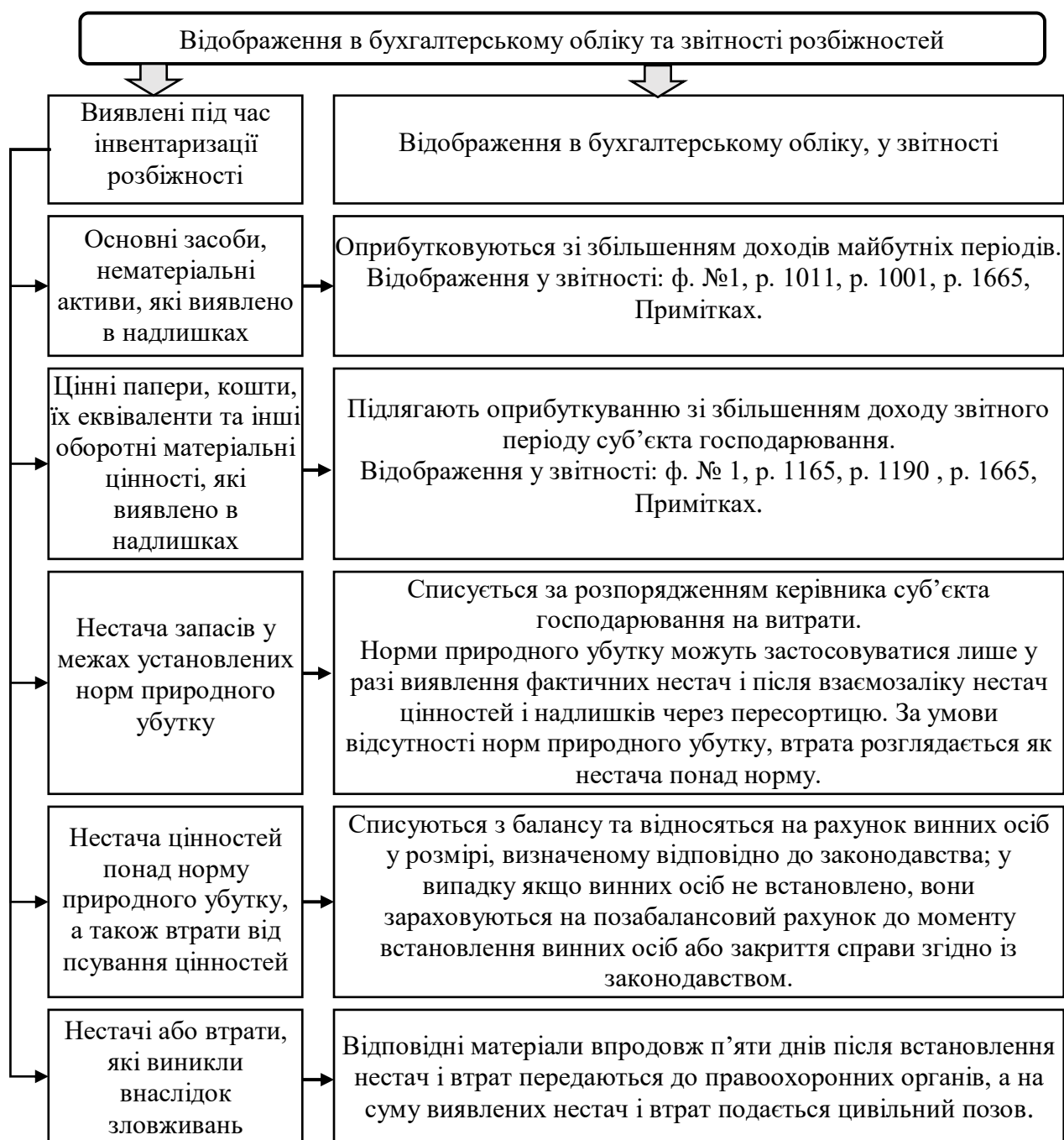

Рисунок 2.9 – Представлення в бухобліку та звітності розбіжностей виявлених при провадженні процесу інвентаризації

Джерело: узагальнено автором

Розглянемо порядок відображення в обліку базового держпідприємства інвентаризаційних різниць, що можуть мати місце при реалізації

інвентаризаційного процесу. Процедури реєстрації інвентаризаційних відмінностей виконується згідно вимог, що знайшли відображення на рисунку 2.10.

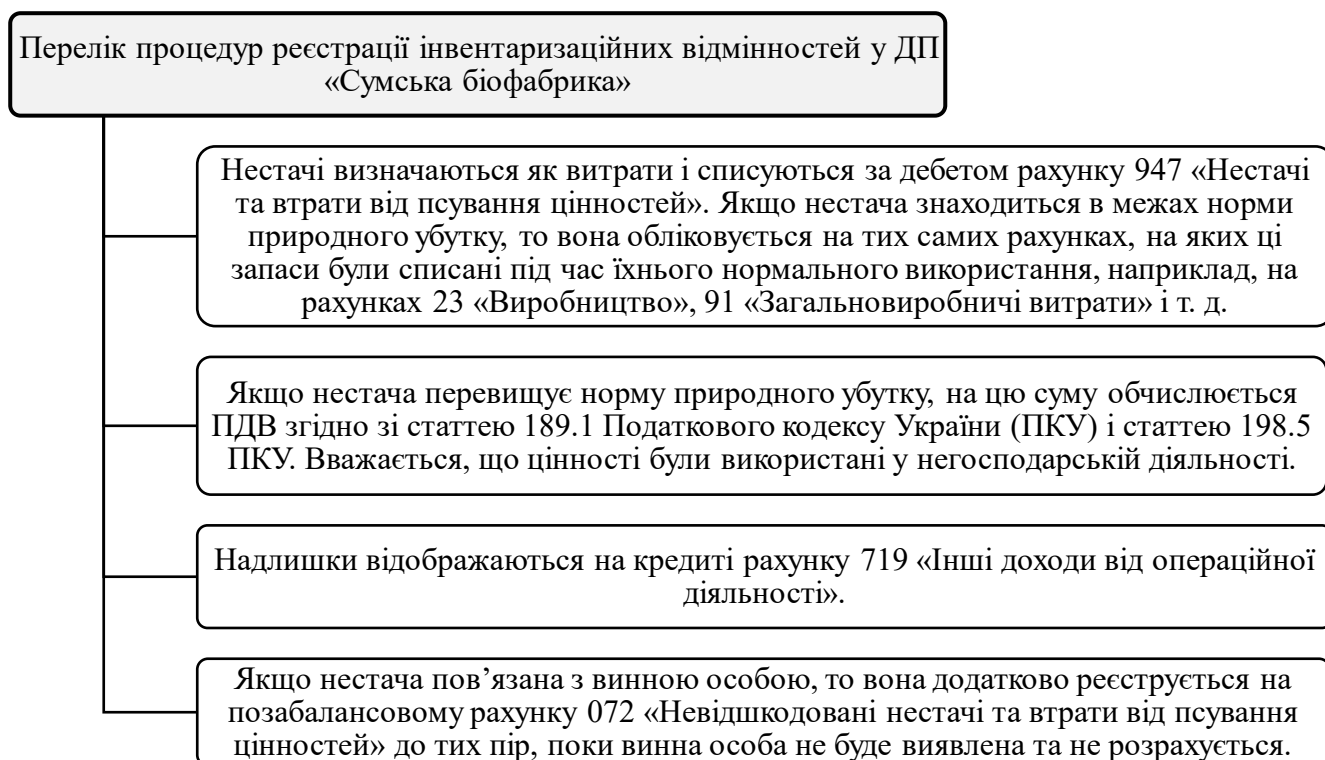

Рисунок 2.10 – Перелік процедур реєстрації інвентаризаційних відмінностей
Джерело: узагальнено автором

Далі розглянемо облік інвентаризаційних різниць на прикладі основних та запасів.

Під час придбання цього об'єкта було враховано податковий кредит із податку на додану вартість (ПДВ). У зв'язку з виявленою нестачею, на залишкову вартість об'єкта нараховано податкове зобов'язання з ПДВ у сумі 4000 грн (20000 грн × 20 %). Згідно з результатами незалежної оцінки, проведеної суб'єктом оціночної діяльності, сума збитків, яка підлягає відшкодуванню винною особою, становить 8000 грн. Вартість послуг оцінки склала 800 грн (без ПДВ).

На підприємстві було встановлено винну особу, яка відшкодувала завдану шкоду, сплативши до каси 8000 грн готівкою. Бухгалтерський облік цих господарських операцій наведено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Бухгалтерське відображення процесу відшкодування виявленої нестачі об'єкта основних засобів у ДП «Сумська біофабрика»

№ з/п	Зміст проведених господарських операцій	Облікове відображення		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1	Здійснено відображення виявленої нестачі об'єкта основних засобів: на суму зносу	131	10	60000
	на розмір залишкової вартості	976	10	20000
2	Проведено нарахування податкового зобов'язання з Податку на додану вартість господарюючим суб'єктом	976	641	4000
3	Здійснено оплату послуг задіяному суб'єкту оціночної діяльності	685	311	800
4	Здійснено отримання базовим підприємством Звіту щодо оцінки майна	949	685	800
5	Проведено відображення на позабалансовому бухгалтерському субрахунку вартості фактичної нестачі	072		8000
6	Ідентифіковано винну особу щодо нестачі	375	716	8000
7	Зменшено розмір залишку на позабалансовому субрахунку на суму фактичної нестачі	072		– 8000
8	Проведено внесення винною особою сума нестачі до каси базового державного підприємства	301	375	8000

Джерело: узагальнено автором

Згідно з п. 21 додатку до «Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів» № 561, оприбуткування основних засобів, які раніше не були враховані, відображається проводкою: Дт 10 Кт 746.

Надлишкові необоротні активи повинні бути оцінені за їхньою справедливою вартістю з урахуванням додаткових витрат (якщо такі є), пов'язаних із приведенням об'єкта до стану, придатного для використання за його призначенням.

Розглянемо приклад облікового відображення оприбуткування основного засобу, який раніше не був зафіксований у балансі ДП «Сумська біофабрика».

Під час інвентаризації було виявлено об'єкт основних засобів, що не обліковувався на балансі досліджуваного держпідприємства. Інвентаризаційна комісія оцінила його справедливую вартість у 85000 грн. Бухгалтерське відображення даної господарської операції буде мати вигляд: Дт 10 Кт 746. Сума 85000.

Розглянемо практичний приклад організації бухгалтерського обліку нестач запасів (та їх окремих складових) у ДП «Сумська біофабрика». У процесі інвентаризації на складі підприємства виявлено нестачу товарів на суму 8000 грн, з яких: 6000 грн — понаднормова нестача, 2000 грн — у межах затверджених норм природного убутку. При придбанні цих товарів досліджуване госпідприємство скористалося правом на податковий кредит з ПДВ. Таким чином, на понаднормову суму нестачі необхідно нарахувати податкове зобов'язання з ПДВ у розмірі 1200 грн ($6000 \text{ грн} \times 20 \%$).

Згідно з незалежною оцінкою, виконаною підприємством-суб'єктом провадження оціночної діяльності, сума збитків, що підлягає відшкодуванню винною особою, становить 4000 грн. Вартість послуг з оцінки склала 800 грн (без ПДВ). Винна особа встановлена та відшкодувала базовому господарюючому суб'єкту шкоду в розмірі 4000 грн шляхом внесення коштів у касу. Бухгалтерське відображення цих господарських операцій представлено в таблиці 2.6.

Відповідно до п. 2.14 Методичних рекомендацій № 2 від 10.01.2007 р., ідентифіковані під час інвентаризації надлишки запасів оприбутковуються: за чистою вартістю реалізації, якщо вони будуть реалізовані; за оцінкою можливого подальшого використання, якщо їх планується використовувати на підприємстві.

Чиста вартість реалізації запасів — являє у собі очікувану ціну їх реалізації в умовах звичайної діяльності, зменшену на очікувані витрати, пов'язані із завершенням відповідного виробництва та реалізацією.

Згідно з «Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку запасів», надлишки, виявлені під час інвентаризації, знаходять відображення в обліку за дебетом рахунків запасів (20, 21, 22 тощо) і кредитом субрахунку 719 «Інші доходи від операційної діяльності».

Таблиця 2.6 - Бухгалтерський супровід процедури відшкодування ідентифікованої нестачі товарів (інших запасів) у ДП «Сумська біофабрика»

№ з/п	Зміст здійснених господарських операцій	Бухгалтерський облік		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1	Виявлено факт нестачі товарів у базовому держпідприємстві	947	28	8000
2	Здійснено нарахування податкового зобов'язання з ПДВ на фактичну понаднормову нестачу відповідного товару	947	641	1200
3	Проведено оплату робіт, що були виконані суб'єктом оціночної діяльності	685	311	800
4	Досліджуванним підприємством отримано від виконавця «Звіт про оцінку майна»	949	685	800
5	Відображено у складі позабалансових рахунків вартість фактично нанесеного збитку	072		4000
6	Проведено визначення особи винної у факті нестачі	375	716	4000
7	Проведено списання віднесеної суми нестачі з відповідного позабалансового субрахунку	072		– 4000
8	Ідентифікована винна особа здійснила внесення суми нестачі готівкою до каси досліджуваного держпідприємства	301	375	4000

Джерело: узагальнено автором

У разі виявлення пересортиці, коли вартість нестачі не збігається з вартістю надлишку, можуть виникати сумові різниці. Ці різниці відображаються в бухгалтерському обліку та підлягають оподаткуванню аналогічно до нестачі (якщо її вартість перевищує вартість надлишку) або надлишку (коли надлишок перевищує нестачу).

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНВЕНТАРИЗАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1 Концепція формування та вдосконалення облікової політики державного підприємства щодо інвентаризаційного процесу

Інвентаризаційний процес різних категорій активів, таких як запаси, незавершене виробництво, основні засоби, розрахунки, має власні специфічні особливості, хоча базові принципи залишаються незмінними. У подальшому нами будуть розглянуті окремі процедури даного організаційно-облікового процесу.

Зокрема, важливі функції інвентаризації узагальнено на рисунку 3.1.

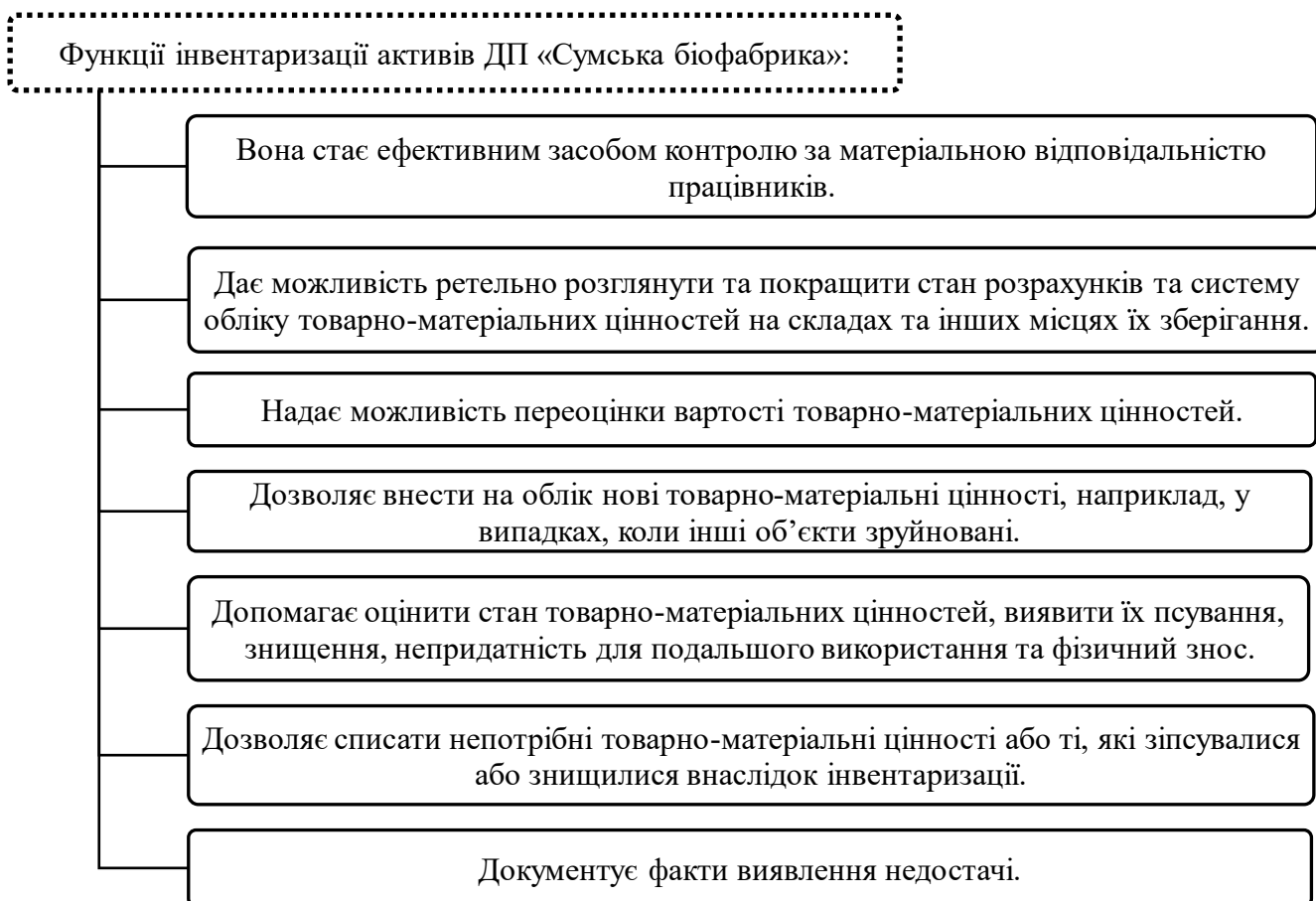

Рисунок 3.1 – Функції інвентаризації активів базового держпідприємства

Джерело: узагальнено автором

Продовження таблиці 3.1

Критерії визнання						
Контроль	результат подій, що були здійснені у минулих періодах	присутність ймовірної економічної вигоди в майбутньому	утримуються для продажу у процесі звичайної діяльності	створені у процесі виробництва для такого продажу	перебувають у вигляді сировини чи матеріалів, які будуть застосовуватись в подальшому процесі виробництва або надання послуг	Достовірність проведеної оцінки
11	12	13	14	15	16	17
1.11.2024 р.	так	так	ні	ні	так	так

Продовження таблиці 3.1

Облікові оцінки				Показники для формування фінансової звітності		
Терміни		Собівартість	Чиста ціна продажу	Відповідність діючим критеріям визнання	Оцінка з метою відображення у формах звітності (найменша)	Сума
Дата виникнення (фактичного надходження, придбання)	Період до звітної дати (вік)					
18	19	20	21	22	23	24
11.11.2021 р.	24 міс.	-	2666,68	так	2666,68	2666,68

Джерело: узагальнено автором

Під час заповнення інвентаризаційних описів у межах МСФЗ-інвентаризації графи 1-10 та 18-19 заповнюються на основі даних обліку та результатів фактичного підрахунку запасів. Ці завдання можуть виконувати технічні працівники. Заповнення граф 11-15 та 21-24 зазвичай здійснюється посадовими особами, які володіють повноваженнями для прийняття професійних суджень.

Графа 21 має містити актуальну інформацію про чисту вартість реалізації (за вирахуванням можливих витрат на продаж), що вимагає додаткових даних, які можуть бути недоступними технічним працівникам. У разі виявлення невідповідності критеріям визнання в графі 22 посадові особи повинні визначити причини та ухвалити рішення щодо подальших дій із запасами (наприклад, списання, створення резерву щодо знецінення тощо). Дані з графи 24 являються основою для відображення запасів у фінансовій звітності або коригувань інвентаризаційних різниць, якщо це необхідно. Інвентаризаційні описи повинні складатися окремо для кожного об'єкта з урахуванням загальних і специфічних критеріїв визнання.

Результати МСФЗ-інвентаризації у перехідному періоді формуватимуть основу для трансформації вхідних залишків на дату переходу. Відповідно до МСФЗ 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності», оцінки повинні враховувати умови, що існували на момент переходу. Проведення інвентаризації «заднім числом», у базовому держпідприємстві, може негативно вплинути на якість вихідної інформації, необхідної для складання початкового звіту про фінансовий стан.

У майбутніх періодах МСФЗ-інвентаризація повинна враховувати встановлені вимоги, окрім суцільності, якщо вона не є виправданою з точки зору професійного судження. Суцільна інвентаризація, через її трудомісткість і значні витрати ресурсів, повинна бути обґрунтованою співвідношенням витрат і вигод. На дату переходу вона є обов'язковою, тоді як у наступні дати її організація залежить від рішення укладачів фінансової звітності. Для компаній із великою номенклатурою активів та зобов'язань суцільна інвентаризація може бути не виправданою.

Рекомендується встановлювати пороги суттєвості для інвентаризації у наступних періодах. Це дозволить зосередитися на суттєвих об'єктах обліку під час проведення обов'язкових інвентаризацій. Наприклад, поріг суттєвості для основних засобів на рівні 1% їх балансової вартості, в ДП «Сумська біофабрика», дозволяє перевірити лише ті об'єкти, які є суттєвими для фінансової звітності. Менш суттєві об'єкти інвентаризуються періодично, за графіком, визначеним держпідприємством. Таким чином, витрати на МСФЗ-інвентаризацію будуть оптимізовані, а терміни її проведення – достатніми для своєчасної підготовки фінансової звітності. Окремо слід пам'ятати, що відповідно до п. 7 Положення № 879, інвентаризація являється обов'язковою на дату переходу до складання звітності за міжнародними стандартами.

У досліджуваному держпідприємстві необхідно врахувати особливості інвентаризації окремих видів активів:

- ❖ матеріали, сировина та інші виробничі витрати (МШП, рах. 22): окремі інвентаризаційні описи не складаються. Проводиться звірка фактичних обсягів, які

перебувають у матеріально відповідальних осіб, з даними оперативного обліку. У разі виявлення нестачі складається акт інвентаризації.

- ❖ тара: якщо тара зберігається разом із ТМЦ, її інвентаризація проводиться одночасно з інвентаризацією цих товарів. У інвентаризаційному описі тара має бути відображена окремо у розрізі її видів.

- ❖ ТМЦ у дорозі: товари, що перебувають у дорозі, оформлюються у спеціальному інвентаризаційному описі. При цьому обов'язково мають бути наявні підтвердні документи, такі як акти приймання, накладні тощо.

- ❖ незавершене виробництво: інвентаризація для незавершеного виробництва проводиться за правилами, аналогічними до ТМЦ.

- ❖ інвентаризація цінностей, які не є власністю підприємства: Якщо ТМЦ перебувають на відповідальному зберіганні, але не належать підприємству, інвентаризація проводиться за тими ж правилами, що й для власних активів: визначаються порядок, строки та створюється інвентаризаційна комісія. Проте інвентаризаційний опис таких цінностей складається окремо. Вартість визначається на основі договорів та актів приймання, а облік ведеться на позабалансовому рахунку 023 «Матеріальні цінності на відповідальному зберіганні».

Списання зіпсованих запасів. Для пошкоджених товарів застосовується такий порядок дій:

- ✓ Проведення окремої інвентаризації зіпсованих товарів, особливо якщо їх пошкодження сталося через поломку обладнання (холодильників, морозильних камер тощо).

- ✓ Списання товарів як понаднормових витрат.

- ✓ Оподаткування ПДВ: у більшості випадків необхідно нарахувати компенсаційне податкове зобов'язання відповідно до пункту 198.5 ПКУ, оскільки товари не використовуються в господарській діяльності. У разі непереборної сили (природні катастрофи тощо) за наявності довідки Торгово-промислової палати можна звільнитися від ПДВ.

✓ Складання окремого інвентаризаційного опису для зіпсованих товарів.

✓ Документальне оформлення списання: можна використовувати протокол інвентаризаційної комісії як основний документ. За необхідності оформляється додатковий акт списання та наказ керівника. У наказі обов'язково зазначаються посилання на протокол та акт. Вимоги до акта списання: форма акта може бути розроблена господарюючим суб'єктом самостійно, але з обов'язковими реквізитами первинних документів. В акті слід вказати: опис пошкоджених товарів, балансову вартість, дату списання, підставу для списання (наказ керівника).

✓ Причини пошкодження: у протоколі та акті обов'язково вказуються причини псування товарів: недбалість МВО, закінчення терміну придатності, відключення електроенергії, порушення умов зберігання, непереборні обставини, умисне пошкодження та ін.

Порядок інвентаризації дебіторської та кредиторської заборгованостей регулюється Положенням № 879 від 02.09.2014 року.

Мета розрахункових операцій полягає у перевірці документів та обґрунтованості сум, відображених у облікових реєстрах, з подальшим оформленням результатів у вигляді акта інвентаризації.

Процедура інвентаризації. Підприємства-кредитори надають виписки з аналітичних рахунків інвентаризаційній комісії для підтвердження реальності заборгованості. Підприємства-дебітори підтверджують наявність заборгованості або висловлюють власні заперечення.

У разі невирішених розбіжностей до кінця звітної періоду кожна сторона відображає розрахунки відповідно до своїх облікових записів.

Під час провадження інвентаризації розрахунків, в ДП «Сумська біофабрика» методом документальної перевірки потрібно дослідити питання відображені на рисунку 3.2:

Оформлення результатів інвентаризації. У акті інвентаризації наводяться субрахунки та суми неузгодженої або безнадійної заборгованості, а також

заборгованості зі строком позовної давності, що минув. До акта додається довідка з переліком дебіторів, суми, причин і дат виникнення заборгованості.

- правильність розрахунків із банками, контролюючими органами, іншими підприємствами, а також з власними структурними підрозділами;	- заборгованість підзвітних осіб, а також правильність і обґрунтованість сум заборгованості за нестачами і крадіжками. Інвентаризація заборгованості за нестачами і втратами від псування цінностей полягає у перевірці причин, через які затримується розгляд матеріалів щодо виявленої нестачі та віднесення її на винних осіб або списання у встановленому порядку;
Питання для дослідження при інвентаризації розрахунків ДП «Сумська біофабрика»	
- правильність і обґрунтованість сум дебіторської, кредиторської заборгованості, у тому числі суми кредиторської заборгованості, щодо яких строк позовної давності минув;	- реальність заборгованості працівникам з оплати праці та громадянам за соціальними виплатами, визначеними законодавством, а також із безготівкових розрахунків за цими виплатами.

Рисунок 3.2 – Питання для дослідження при інвентаризації розрахунків базового держпідприємства

Джерело: узагальнено автором

Акт про кредиторську заборгованість зі строком позовної давності, яка підлягає списанню, затверджується керівником досліджуваного держпідприємства. Інвентаризація цільового фінансування. Під час перевірки цільових коштів зіставляються дані про їх надходження та використання відповідно до призначення. Аналіз плану інвентаризацій у ДП «Сумська біофабрика» в різні періоди (місяць, квартал, рік) дозволяє оцінити своєчасність її проведення та ефективність виявлення недобросовісних працівників.

3.2 Вдосконалення програмно-інформаційного супроводження організації інвентаризаційного процесу державного підприємства

У сучасних умовах ринкового середовища та економічних ризиків особливо важливою стає наявність достовірної та якісної інформації, яка в умовах інтенсивних інформаційних потоків допомагає управлінському персоналу приймати своєчасні та ефективні рішення. Основним джерелом інформації про економічний стан підприємства є правильно сформована фінансова звітність на основі даних бухгалтерського обліку. Економічні умови на макро- та мікрорівнях вимагають впровадження нових підходів до ведення господарської діяльності, що ґрунтуються на логічності, ефективності, гнучкості управління та раціональності. Особливу роль у вирішенні стратегічних і оперативних завдань відіграє інформація про економічний стан суб'єктів господарювання, якість і достовірність якої забезпечується контрольною функцією обліку, зокрема інвентаризацією.

На нашу думку, одним із перспективних шляхів вдосконалення процесу інвентаризації виступає використання сучасних комп'ютерних технологій. Сьогодні існує можливість майже повної автоматизації процесу інвентаризації матеріальних цінностей, зокрема тих, які марковані штрих-кодами. Такий підхід до проведення інвентаризації дозволяє вирішити низку важливих завдань:

- ✓ забезпечення об'єктивності,
- ✓ підвищення точності результатів,
- ✓ скорочення термінів проведення,
- ✓ оптимізація трудових витрат.

Автоматизація інвентаризації матеріальних активів передбачає застосування спеціалізованих програм для обліку ТМЦ (товарно-матеріальних цінностей) та оформлення підсумкових результатів. Процедура реалізується за визначеним алгоритмом, який забезпечує послідовність виконання контрольних операцій та досягнення необхідних результатів. Серед сучасних рішень виділяється система «WMS Логістика. Управління складом», що автоматизує управління всіма технологічними процесами у високоінтенсивних складських комплексах. Ця

програма дозволяє автоматизувати до 99 % операцій, від створення та розподілу завдань до їх виконання із застосуванням радіотерміналів збору даних [1].

Використання сучасної комп'ютерної техніки та бухгалтерського програмного забезпечення у ДП «Сумська біофабрика», також відкриває можливість створення аналітичної структури обліку на рахунку «Нестачі та втрати від псування цінностей». Така структура дозволяє отримувати необхідну інформацію для ефективного управління в реальному часі.

Як оптимізувати інвентаризацію для окремих товарних груп? Інвентаризація — це не лише рутинна операція, а й ключовий інструмент для забезпечення точності обліку товарів на складі. Застосування програмного продукту BAS бухгалтерія при обліковому супроводі процесу інвентаризації в базовому держпідприємстві сприятиме забезпеченню точності даних щодо наявних ТМЦ, фактів можливих нестач та пересортиці зниженню ризиків втрат у подальшій перспективі. Переваги застосування даного програмного бухгалтерського продукту узагальнено на рисунку 3.3.

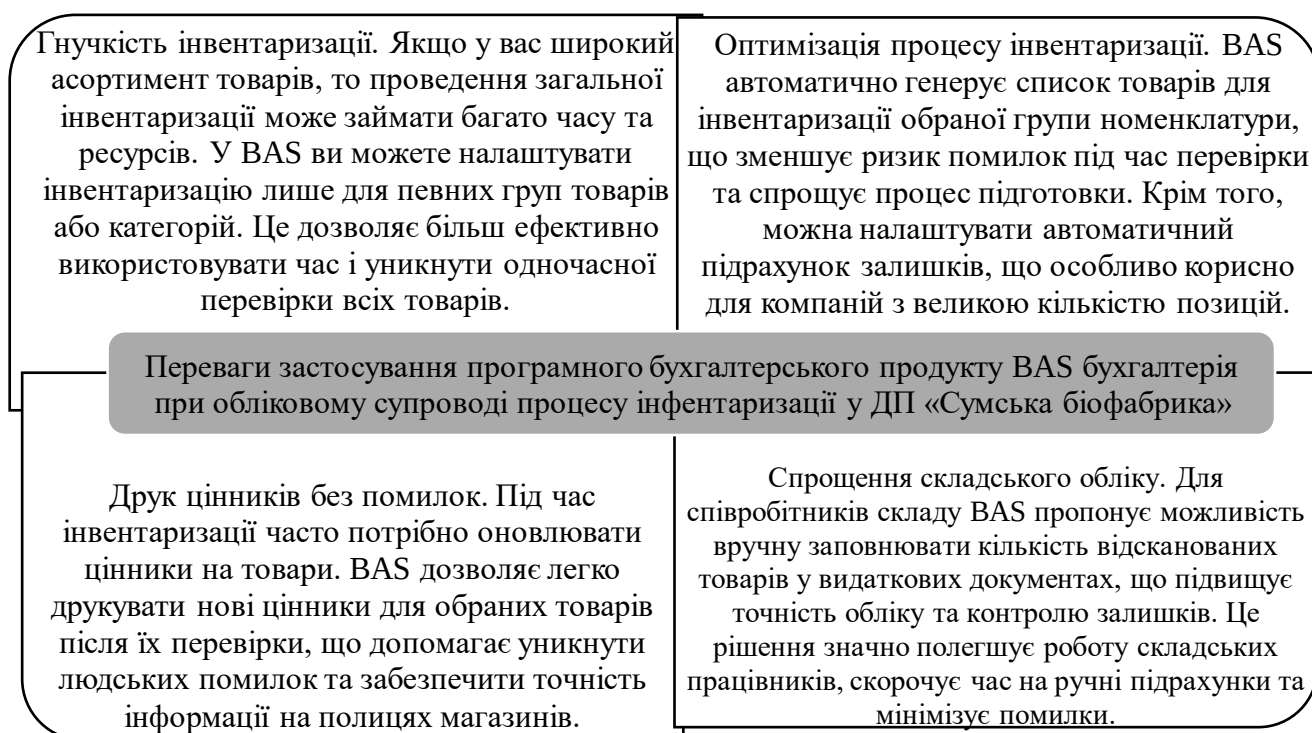

Рисунок 3.3 – Переваги застосування програмного бухгалтерського продукту BAS бухгалтерія при обліковому супроводі процесу інвентаризації у базовому держпідприємстві

Джерело: узагальнено автором

Для підприємств із широким асортиментом продукції важливо використовувати гнучкий підхід, особливо щодо окремих товарних категорій. Сучасні технології, зокрема BAS, дозволяють автоматизувати та значно спростити цей процес. Рекомендації для успішної інвентаризації сучасного господарюючого суб'єкта відображено на рисунку 3.4.

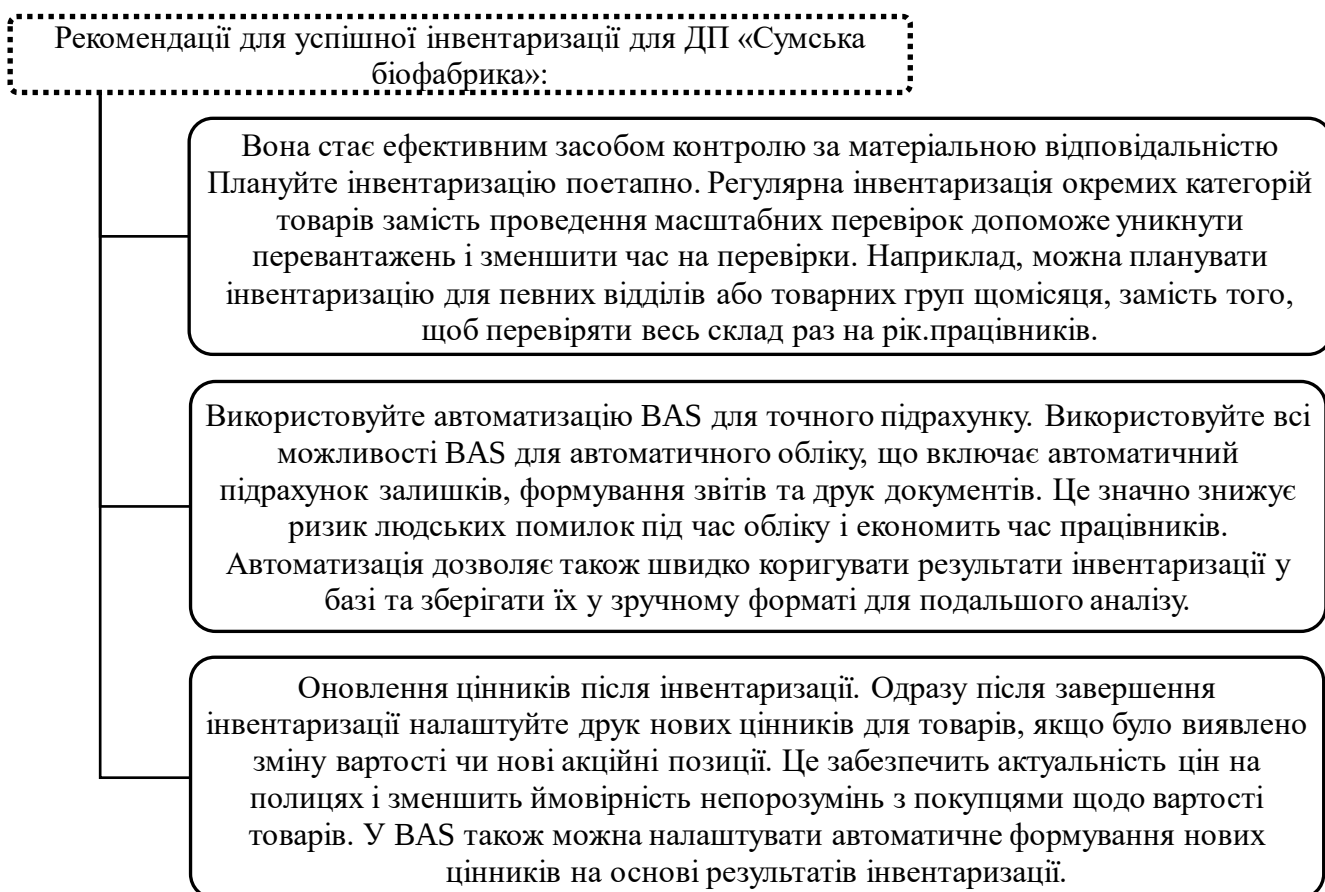

Рисунок 3.4 – Рекомендації для успішної інвентаризації для базового держпідприємства

Джерело: узагальнено автором

Інвентаризація з BAS — це не лише спрощення процесу, але й підвищення ефективності складської діяльності та контролю фінансових показників. Гнучкість налаштувань системи дозволяє адаптувати її до потреб вашого бізнесу, зменшуючи витрати на непотрібні процедури.

Кожне підприємство рано чи пізно стикається із необхідністю проведення інвентаризації активів та зобов'язань. Цей процес спрямований на забезпечення

точності даних обліку, підтвердження наявності активів та оцінку їх стану. Стандартний процес інвентаризації зазвичай включає такі етапи, як перерахунок товарів, складання складських актів на основі результатів перевірки та створення й друк відповідних описів. У програмних продуктах лінійки BAS — BAS ERP, BAS Комплексне управління підприємством та BAS Управління торгівлею — для здійснення інвентаризації передбачено інструмент «Помічник оформлення складських актів». Однак його можна використовувати лише за умов застосування ордерної схеми на складах для оформлення надлишків, нестач і псування. В іншому випадку документи для інвентаризації доведеться створювати вручну.

Екранні форми у програмі БАС (Бухгалтерія для України), які використовуються для відображення процесу інвентаризації, мають структурований і логічний інтерфейс. Нижче розглянемо опис основних форм та їх функціональності. Розділ меню «Інвентаризація» містить доступ до всіх документів та звітів, пов'язаних із процесом інвентаризації. Він містить вкладки: «Накази про інвентаризацію», «Інвентаризаційні описи», «Результати інвентаризації», «Акти про списання/оприбуткування».

Наступна форма «Наказ про проведення інвентаризації». Містить в собі такі поля форми: дата і номер наказу; комісія (список осіб, відповідальних за інвентаризацію); об'єкти інвентаризації (наприклад, склади, ОЗ, каса або рахунки); терміни (період проведення перевірки); функції (наприклад можливість друку наказу за встановленим шаблоном); посилання на створення відповідних інвентаризаційних описів. Головна форма для роботи з інвентаризацією, розділ меню «Інвентаризація». На рисунку 3.5 представлено документ «Інвентаризація ОЗ (створення)»

Документ «Інвентаризація товарів на складі» у програмі БАС Бухгалтерія для України використовується для фіксації результатів перевірки залишків товарів та матеріалів на складах підприємства. Він дозволяє порівнювати фактичну кількість товарів із обліковими даними та автоматично обробляти виявлені розбіжності (рисунок 3.6).

demobas.softex.if.ua/SoftexDemoBASAccounting/uk/

Дебет-Кредит № 3...

Softex - Демонстраційна база - BAS Бухгалтерія, редакція 2.1 (BAF)

Мальцева Олександра Борисівна

Початкова сторінка | Акти інвентаризації розрахунків з контрагентами | Інвентаризація товарів на складі | Інвентаризація ОЗ | **Інвентаризація ОЗ (створення) ***

Інвентаризація ОЗ (створення) *

Провести та закрити | Записати | Провести | Створити на підставі | Друк

Ще ?

Номер: від: 03.11.2024 00:00:00 Організація: Біофабрика

Підрозділ: Адміністрація

Основні засоби (9) | Додатково | Комісія

Додати | Заповнити | Підбір

N	Основний засіб	МВО	Вартість за даними обліку	Фактична вартість	Надлишок, сума	Недостача, сума
	Інвентарний номер	Рахунок	Наявність за даними обліку	Фактична наявність	Надлишок, кількість	Недостача, кількість
1	Автомобіль PORШ	Авдеев Владисла...	1 000 000,00	1 000 000,00		
	00-000001	105	✓	✓		
2	Автомобіль KIA	Авдеев Владисла...	900 000,00	900 000,00		
	00010	105	✓	✓		
3	Сервер HP ProLiant	Адмінченко Віктор ...	177 121,77	177 121,77		
	00003	104	✓	✓		
4	Стелаж складський (...)	Желнова Валенти...	6 000,00	6 000,00		

Коментар: Відповідальний: Мальцева Олександра Борисівна

Рисунок 3.5 – Документ «Інвентаризація ОЗ (створення)» базового держпідприємства

Джерело: сформовано автором

demobas.softex.if.ua/SoftexDemoBASAccounting/uk/

Дебет-Кредит № 3...

Softex - Демонстраційна база - BAS Бухгалтерія, редакція 2.1 (BAF)

Мальцева Олександра Борисівна

Початкова сторінка | Акти інвентаризації розрахунків з контрагентами | Інвентаризація товарів на складі | **Інвентаризація товарів на складі ДОО0-000002 від 29.03.2024 19:10:03**

Інвентаризація товарів на складі ДОО0-000002 від 29.03.2024 19:10:03

Провести та закрити | Записати | Провести | Створити на підставі | Друк

Ще ?

Номер: ДОО0-000002 від: 29.03.2024 19:10:03 Організація: Біофабрика

Склад: Головний склад Відповідальна особа:

Товари (34) | Комісія

Додати | Заповнити | Підбір

N	Номенклатура	Рахунок	Відхилення	Кількість	Од.	К.	Облік. кількість	Ціна
1	Куртка ватяна	1531	-3,000	94,000	шт	1,000	97,000	
2	Черевики	1531	-2,000	95,000	пар	1,000	97,000	
3	Дриль електричний	1531		49,000	шт	1,000	49,000	
4	Шурупозавертач	1531		44,000	шт	1,000	44,000	
5	Дошка	201		49,600	шт	1,000	49,600	
6	Заготівля для полозів	201		10,000	шт	1,000	10,000	
7	...	...		...	...	...	...	

Сума: 277 891,49 Сума за облік: 278 666,42

Коментар: Відповідальний: Абдулов Юрій Володимирович

Рисунок 3.6 – Документ «Інвентаризація товарів на складі» базового держпідприємства

Джерело: сформовано автором

Таблична частина документа використовується для внесення даних про товари, які перевіряються. Основні колонки: номенклатура: назва товару, вибір якої проводиться зі списку товарів; характеристика: додаткові передбачені параметри (наприклад, розмір, колір); одиниця виміру; облікова кількість; фактична кількість: кількість, виявлена у процесі інвентаризації (вводиться вручну або імпортується); розбіжність: розраховується в автоматичному режимі в якості різниці між обліковими та фактичними даними; сума; примітки та додаткові функції. Приклад табличної форми даного документа відображено на рисунку 3.7.

Інвентаризація товарів на складі ДО00-000002 від 29.03.2024 19:10:03

Друк українською мовою Копій: 1

Ще ?

Інвентаризація товарів на складі № 2 від 29 березня 2024 р.

Організація: Біофабрика
Склад: Головний склад Валюта: UAH

№	Товар	Кіл-сть	Кіл-ть за обліком	Од.	Ціна	Сума	Сума за обліком
1	Куртка ватяна	94	97	шт	200.00	18 800.00	19 400.00
2	Черевики	95	97	пар	100.00	9 500.00	9 700.00
3	Дриль електричний	49	49	шт	850.00	41 650.00	41 650.00
4	Шурупозавертач	44	44	шт	900.00	39 600.00	39 600.00
5	Дошка	49.6	49.6	шт	1.25	62.00	62.00
6	Заготівля для полозів	10	10	шт	10.38	103.80	103.80
7	Сігач	29	29	рул	2.12	61.45	61.45
8	Лак декоративний	21	22	кг	2.46	51.71	54.17
9	Лізо верби прутоподібної	27 860	27 900	шт	0.02	557.20	529.67
10	Поропон "British Vita Plc"	138	138	рул	7.41	1 022.85	1 022.85
11	Скоба декоративна меблева	6 040	6 040	шт	0.04	221.33	221.33
12	Тканина флок	34	34	м2	8.30	282.24	282.24
13	Трубка д4	30	30	м	7.47	224.10	224.10
14	Фарба	2	2	шт	10.50	21.00	21.00
15	Пензель малярний	9	9	шт	5.00	45.00	45.00

Рисунок 3.6 – Таблична форма документу «Інвентаризація товарів на складі» базового держпідприємства

Джерело: сформовано автором

Документ «Інвентарний список» у програмі БАС Бухгалтерія для України використовується для фіксації фактичного стану основних засобів, нематеріальних активів або інших активів базового держпідприємства в процесі інвентаризації. Він виступає ключовим інструментом для реєстрації результатів перевірки, які потім порівнюються з обліковими даними (рисунок 3.7).

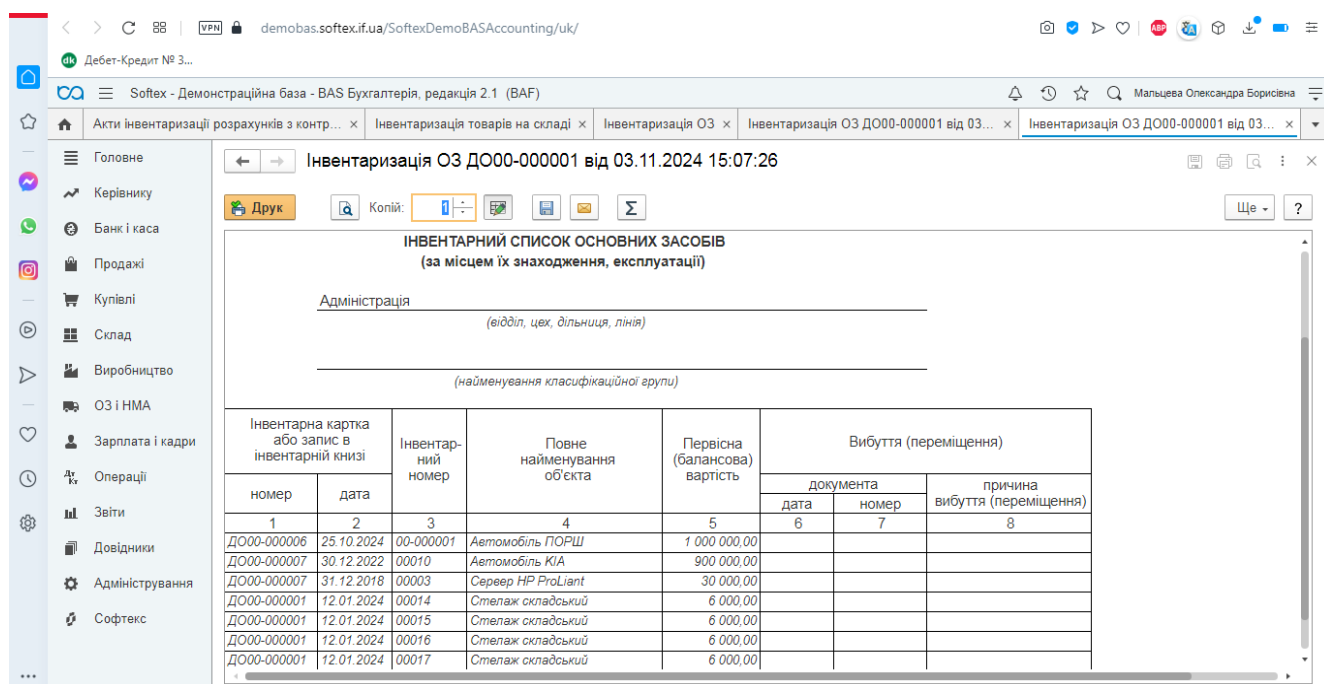

Рисунок 3.7 – Документ «Інвентаризаційний список ОЗ» базового держпідприємства

Джерело: сформовано автором

Документ «Інвентарний список» у програмі БАС забезпечує прозорість і контроль за результатами інвентаризації, допомагає уникнути можливих розбіжностей в обліку та сприяє ефективному управлінню активами підприємства.

Іншою вагомою компонентою для здійснення інвентаризації в умовах діяльності базового державного підприємства виступають розрахунки з контрагентами (як постачальниками так і покупцями).

Документ «Акт звірки розрахунків з покупцями» у програмі БАС Бухгалтерія для України застосовується для автоматизації процесу звірки взаєморозрахунків між підприємством і покупцями. Він дає змогу порівнювати дані про заборгованість, оплати та інші операції, які зафіксовані в обліковій системі, з даними контрагентів (рисунок 3.8).

Документ дозволяє автоматично завантажувати всі операції за вибраний період із реєстрів обліку. Можливість вручну додавати або редагувати записи для уточнення даних.

До функцій документа відносять: автоматизація збору даних (автоматичне заповнення операцій із регістрів взаєморозрахунків»; фільтрація операцій за вибраними критеріями (валюта, контрагент, договір); перевірка точності розрахунків, контроль та аналіз; виявлення розбіжностей у даних; друк та обмін документами.

Детальний опис скріншоту: Це зображення інтерфейсу програмного забезпечення «Softex». У верхній частині відкрито вікно «Акт звірки розрахунків з контрагентом ДООО-000001 від 03.11.2024 15:00:44». Ліворуч знаходиться панель навігації з пунктами: Головне, Керівнику, Банк і каса, Продажі, Купівлі, Склад, Виробництво, ОЗ і НМА, Зарплата і кадрові, Операції, Звіти, Довідники, Адміністрування, Софттекс. Основна частина форми містить поля для введення даних: Номер (ДООО-000001), Від (03.11.2024 15:00:44), Організація (Біофабрика), Контрагент (Техномаркет), Договір (Договір), Валюта звірки (UAH), Період (01.01.2024 – 31.12.2024). Нижче розташовано таблицю «Список рахунків, по яким виконується звірка» з чекбоксами для вибору рахунків. Також присутні кнопки «Провести та закрити», «Записати», «Провести», «Акт звірки» та інші. У нижній частині є поля для коментаря та відповідального (Мальцева Олександра Борисівна).

Бере участь у розрахунках	Рахунок	Найменування
☒	36	Розрахунки з покупцями та замовниками
☒	371	Розрахунки за виданими авансами
☒	377	Розрахунки з іншими дебіторами
☒	63	Розрахунки з постачальниками та підрядниками
☒	681	Розрахунки за авансами одержаними
☒	685	Розрахунки з іншими кредиторами

Рисунок 3.8 – Документ «Акт звірки розрахунків з контрагентом» базового держпідприємства

Джерело: сформовано автором

Формування друкованої форми «Акт звірки розрахунків» (рисунок 3.9), яку можна підписати обома сторонами; експорт в електронний формат для передачі контрагенту; формування та збереження історії, фіксація документа для подальшого аналізу, збереження історії; збереження документа для подальшого аналізу. Після здійснення проведення документа «Акт звірки розрахунків» фіксуються результати звірки в системі; інформація використовується для внутрішнього аналізу чи подання до контрагентів; у разі виявлення розбіжностей формуються пропозиції для їх усунення (коригування наявних документів, уточнення даних тощо)..

Друк

українською мовою

Копії: 1

Ще ?

АКТ ЗВІРКИ

взаємних розрахунків за період: 2024 р.
між БІОФАБРИКА
і ТЕХНОМАРКЕТ
за договором Договір К77/1

Ми, що нижче підписалися, Слюсар-збирач комплектів Біофабрика Мальцева Олександра Борисівна, з одного боку, і _____ Техномаркет _____, з іншого боку, склали даний акт звірки у тому, що стан взаємних розрахунків за даними обліку наступний:

За даними БІОФАБРИКА, UAH				За даними ТЕХНОМАРКЕТ, UAH			
Дата	Документ	Дебет	Кредит	Дата	Документ	Дебет	Кредит
Сальдо початкове				Сальдо початкове			
28.10.24	Надходження (36 від 28.10.2024)		36 000.00	28.10.24	Реалізація (36 від 28.10.2024)	36 000.00	
Обороти за період		36 000.00		Обороти за період		36 000.00	
Сальдо кінцеве		36 000.00		Сальдо кінцеве		36 000.00	

За даними Біофабрика на 31.12.2024 заборгованість на користь Техномаркет 36 000,00 UAH (Тридцять шість тисяч гривень 00 копійок).

За даними Техномаркет на 31.12.2024 заборгованість на користь Техномаркет 36 000,00 UAH (Тридцять шість тисяч гривень 00 копійок).

Рисунок 3.9 – Документ «Акт звірки (друкована форма)» взаєморозрахунків базового держпідприємства

Джерело: сформовано автором

Переваги використання документа: автоматизація збору та процедури перевірки даних про взаєморозрахунки; зручність друку та надання документів контрагентам; якісна інтеграція з іншими модулями діючої системи для точного обліку; спрощення роботи з великими обсягами даних та своєчасне виявлення помилок у проведених взаєморозрахунках.

Документ «Акт звірки розрахунків з контрагентами» являється важливим інструментом для ефективного контролю наявної дебіторської заборгованості та забезпечення прозорих фінансових відносин із залученими до діяльності контрагентами.

Такий підхід у БАС дозволяє детально та системно відобразити весь процес інвентаризації у ДП «Сумська біофабрика», від підготовки до аналізу результатів, що матиме позитивний вплив на формування фінансових показників діяльності.

3.3 Вдосконалення системи внутрішнього контролю та оцінка якості інвентаризаційного процесу

Підприємницька діяльність втрачає свій сенс без належного обліку господарських операцій, фактів та інших подій. Одночасно діяльність стає некерованою без здійснення контролю, який необхідний хоча б для того, щоб визначити її результати. Таким чином, облік і контроль виступають ключовими елементами будь-якої сфери діяльності людини, особливо у господарській. Але наскільки важливою залишається інвентаризація для успішного ведення бізнесу сьогодні?

На думку сучасних науковців, безпосереднє завдання інвентаризації, як прийому внутрішнього контролю (аудиту) містить наступні компоненти – рисунок 3.10:

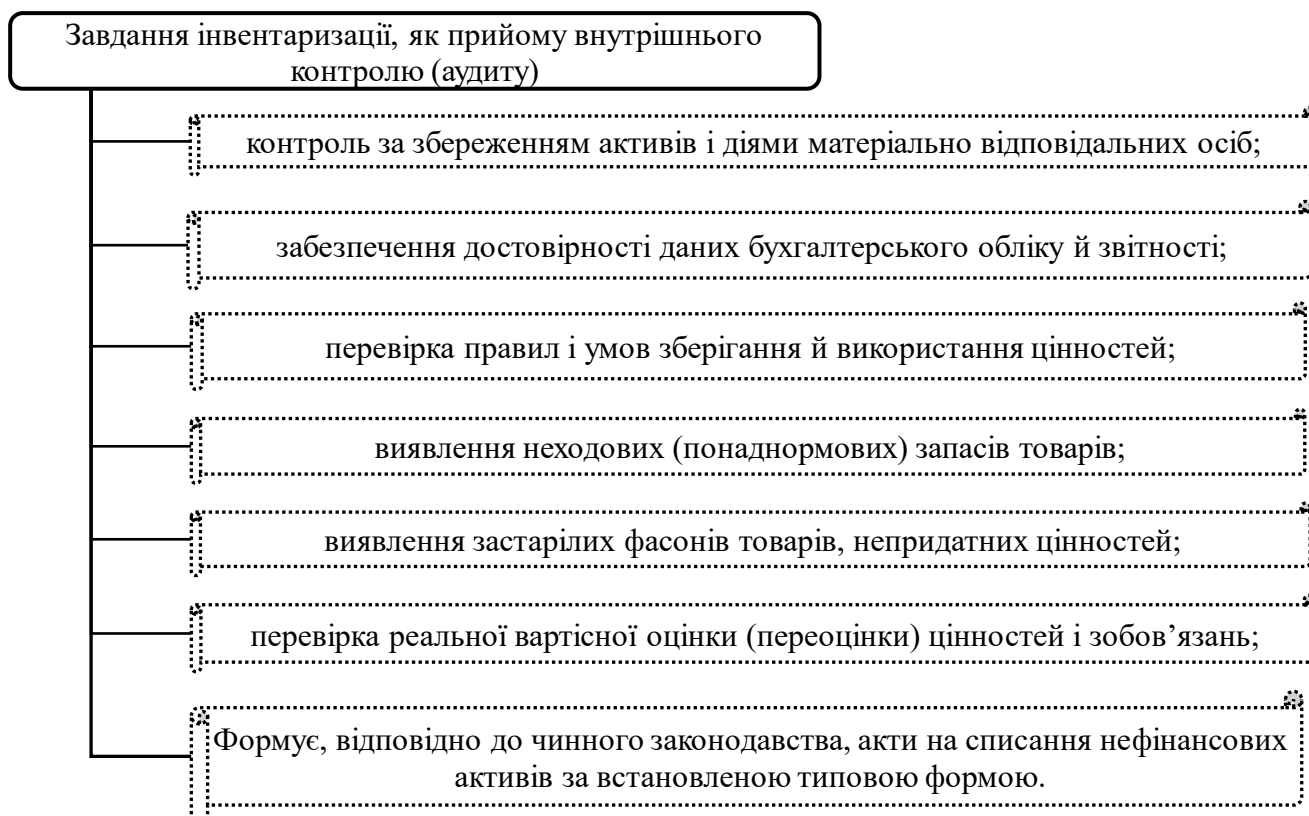

Рисунок 3.10 – Завдання інвентаризації, як прийому внутрішнього контролю (аудиту)

Джерело: узагальнено автором

На нашу думку, для покращення інвентаризації розрахункових операцій, наявних ТМЦ, основних засобів необхідно враховувати фактори, що впливають на її проведення, а також дотримуватися визначених принципів (рисунок 3.11).

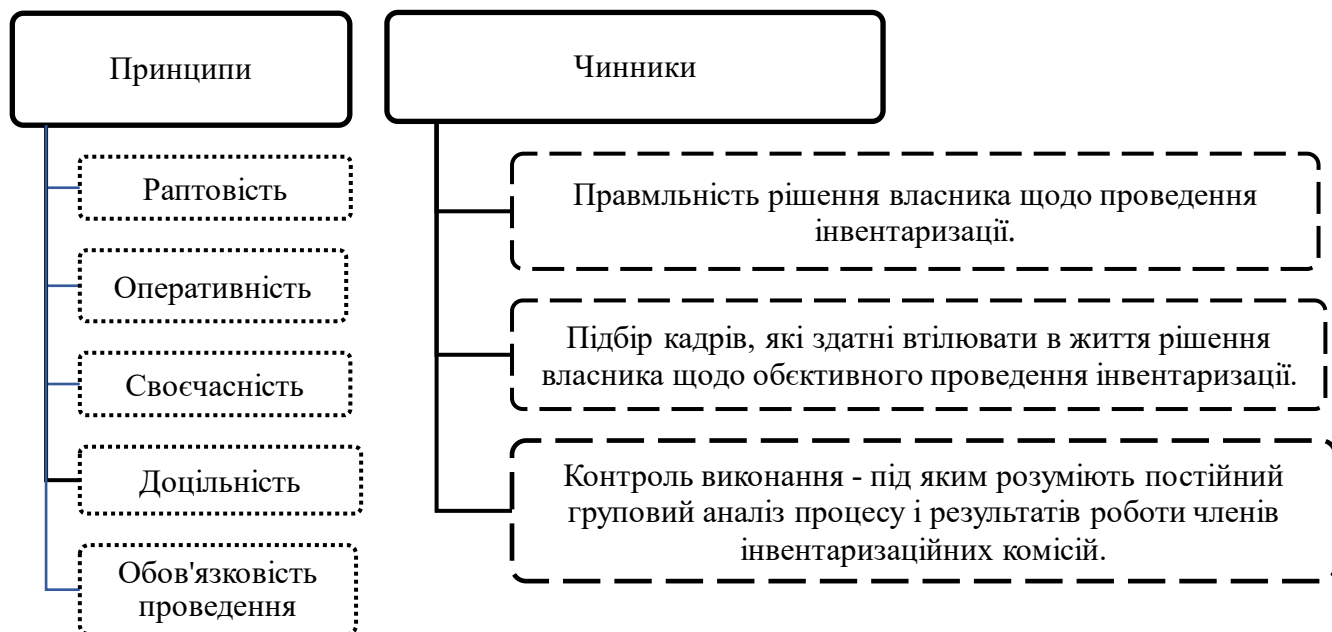

Рисунок 3.9 – Чинники та принципи проведення інвентаризації розрахункових операцій, наявних ТМЦ та основних засобів

Джерело: сформовано та узагальнено автором

Покращення методики проведення інвентаризації має бути спрямоване на підвищення її ефективності та якості. Для цього необхідно акцентувати увагу на:

- ✓ забезпеченні раптовості проведення інвентаризації, що дозволяє уникнути підготовки матеріально відповідальних осіб до неї і приховування можливих нестач або розтрат;
- ✓ ретельному доборі членів інвентаризаційної комісії;
- ✓ своєчасному та коректному оформленні результатів інвентаризації.

Фінансова звітність повинна надавати якісну, достовірну та зіставну інформацію про фінансовий стан підприємства, результати його діяльності, рух грошових коштів і зміни у власному капіталі. Це можливо лише за умови підтвердження фінансових даних результатами інвентаризації.

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що фактичне проведення інвентаризації розрахункових операцій, наявних ТМЦ та основних засобів у господарській діяльності держпідприємств має ключове значення. Проте дослідження показують, що цьому аспекту на підприємствах не приділяється достатньої уваги. Керівники та головні бухгалтери часто недооцінюють її значущість і проводять інвентаризацію лише тоді, коли це стає неминучим.

Таким чином, проведення інвентаризації розрахункових операцій, наявних ТМЦ та основних засобів з урахуванням таких важливих аспектів, як принципи, чинники та особливості методики її здійснення, являється надійною запорукою об'єктивності даних, відображених у фінансовій звітності. Це, у свою чергу, безпосередньо впливає на ефективність діяльності будь-якого суб'єкта господарювання.

Щорічна інвентаризація являється важливою можливістю перевірити наявність і стан активів та зобов'язань підприємства. Вона необхідна для того, щоб коректно відобразити результати річної діяльності держпідприємства у податковій та фінансовій звітності.

Порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань, а також оформлення отриманих її результатів регламентується «Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань» № 879. Інвентаризація здійснюється для сприяння забезпеченню достовірності облікових даних та фінансової звітності окремого бізнес суб'єкта. Під час інвентаризації перевіряється і документально обґрунтовується наявність, поточний стан, належна відповідність критеріям визнання та проводиться відповідна оцінка активів і зобов'язань.

Сформуємо декілька рекомендацій щодо вдосконалення інвентаризаційного процесу в базовому держпідприємстві - ДП «Сумська біофабрика».

1. Перед підготовкою наказу про створення комісії, встановлення термінів та графіка проведення інвентаризації необхідно переконатися у наявності договорів про повну матеріальну відповідальність, укладених із працівниками держпідприємства. Ці працівники мають зобов'язання щодо виконання робіт,

безпосередньо пов'язаних зі зберіганням, продажем (відпуском), обробленням, перевезенням або використанням у виробництві переданих їм цінностей.

Акцнтуйте увагу на тому факті, що «Договір про повну індивідуальну матеріальну відповідальність» можна укласти лише за дотримання двох умов:

- посада працівника або виконувані ним роботи повинні входити до «Переліку посад і робіт, які дають підставу для укладення таких договорів», відповідним чином нормативно затверджені

- виконувані працівником обов'язки мають бути пов'язані зі зберіганням, продажем (відпуском), обробленням, перевезенням чи використанням у виробництві цінностей, переданих йому для виконання цих робіт.

Чому це важливо? Тому що інвентаризація проводиться у присутності матеріально відповідальної особи (МВО) та повним складом інвентаризаційної (робочої) комісії.

Недостатність часу, неукomплектованість бухгалтерії та високе навантаження на її працівників можуть призвести до ситуацій, коли договір про матеріальну відповідальність із новоприйнятим працівником не укладений. Така ситуація є неприпустимою, адже вона створює ризики для коректного проведення інвентаризації та достовірності фінансової звітності.

2. Перед початком інвентаризації важливо перевірити:

- наявність та поточний стан технічних паспортів і іншої технічної документації щодо основних засобів базового держпідприємства;

- наявність відповідних документів на ОЗ, які передані або прийняті держустановою в оренду, на відповідальне зберігання чи тимчасове користування.

У разі ідентифікації розбіжностей або неточностей у бухгалтерському обліку чи наявній технічній документації необхідно внести відповідні виправлення та належні уточнення. Враховуючи специфіку діяльності досліджуваного держпідприємства, де наявна значна кількість основних засобів, розташованих у різних кабінетах, на поверхах, чи окремих приміщеннях, радимо перед інвентаризацією надати кожній МВО перелік ОЗ станом на певну дату, наприклад

на 1 жовтня 2024 року. Це дозволить перевірити наявність інвентарних номерів і їх відповідність даним бухгалтерії.

Часто трапляються ситуації, коли бухгалтерія не отримує інформації про внутрішнє переміщення ОЗ. У таких випадках за документами ОЗ можуть перебувати в одному місці, тоді як фактично — в іншому. Добре, якщо про такі переміщення відомо МВО, відповідальній за них. Для уникнення затримок і непередбачених ситуацій у день інвентаризації рекомендується заздалегідь виконати всі зазначені підготовчі заходи.

3. У процесі інвентаризації нематеріальних активів їх наявність підтверджується документами, які слугували підставою для оприбуткування, або документами, що підтверджують майнові права. Також перевіряється обґрунтованість оприбуткування на основі зазначеної документації. Тому до початку інвентаризації необхідно впевнитися в наявності повного комплексу документів, що стали підставою для взяття НА на облік. Зазначимо, що до складу НА належать активи, що було деталізовано на рисунку 3.10.

4. Запаси – це активи, які:

- ✓ призначені для продажу, безоплатного розподілу або передачі в рамках звичайної господарської діяльності;
- ✓ перебувають у процесі використання базового держпідприємства для подальшого споживання;
- ✓ представлені у вигляді сировини чи матеріалів, що використовуються у виробництві продукції, виконанні робіт, наданні послуг або для досягнення цілей і задоволення потреб бізнес суб'єкта.

У більшості випадків обсяг запасів є значним, і їх облік ведеться на відповідних субрахунках другого класу рахунків. Передусім слід звернути увагу на термін придатності харчових продуктів та медикаментів. Хоча ця відповідальність покладена на постійно діючу комісію, створену за наказом керівника, додатковий контроль з боку матеріально відповідальної особи не буде зайвим. Варто ще раз перевірити терміни придатності, а також зіставити фактичну кількість із даними бухгалтерського обліку.

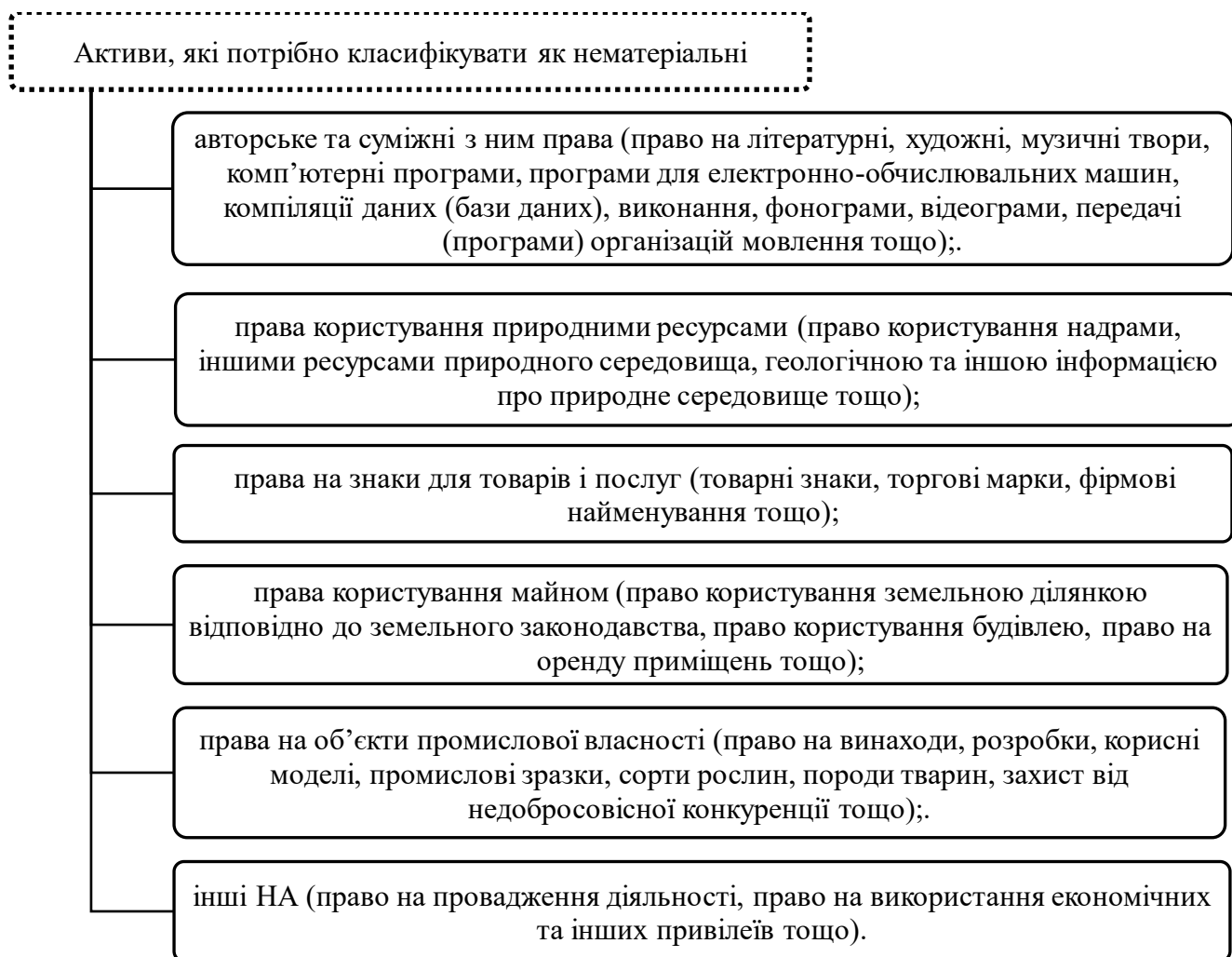

Рисунок 3.10 – Активи, які потрібно класифікувати як нематеріальні

Джерело: сформовано та узагальнено автором

Особливу увагу слід приділити малоцінним та швидкозношуваним предметам (МШП). Оскільки вони обліковуються в оперативному порядку, інвентаризації вони не підлягають. Перевіряється лише їх фактична наявність у МВО шляхом зіставлення з відомостями оперативного обліку. Це пояснюється тим, що після передачі МШП для господарських потреб вони знімаються з бухгалтерського обліку і списуються на поточні витрати. Отже, для правильного обліку та інвентаризації важливо перевірити фактичну наявність МШП і звірити її з оперативними даними.

5. Щоб спростити процес інвентаризації, завчасно слід отримати інформацію від дебіторів та кредиторів. Використовуючи акти звіряння, перевірити всі розрахунки. Помилки через людський фактор трапляються, тому краще перевірити

основну частину розрахунків заздалегідь, щоб уникнути зайвих клопотів наприкінці року. Під час інвентаризації розрахунків документально перевіряється:

- правильність взаєморозрахунків із банками, контролюючими органами, іншими установами, а також зі структурними підрозділами, виділеними на окремі баланси;
- заборгованість підзвітних осіб, а також обґрунтованість і правильність сум заборгованості за нестачами та крадіжками. У цьому випадку перевіряються причини затримок у розгляді матеріалів щодо виявлених нестач і правильність списання їх на винних осіб або у передбаченому порядку;
- обґрунтованість і правильність сум дебіторської та кредиторської заборгованостей, включаючи ті, строк позовної давності яких уже минув;
- реальність заборгованості працівникам базового держпідприємства з оплати праці, громадянам за соціальними виплатами, а також точність здійснених безготівкових розрахунків за даними виплатами.

Крім того, не відкладайте це завдання — перевірте попередньо розрахунки з виплат заробітної плати.

6. Якщо у базовому держпідприємстві є залишки вторинної сировини (макулатура, металобрухт тощо), які не передбачено використовувати в господарській діяльності, рекомендуємо реалізувати їх до кінця року.

7. Якщо у вашій бухгалтерії обмежена кількість працівників і поточна робота забирає багато часу, радимо розподілити обов'язки серед співробітників та залучити матеріально відповідальних осіб (МВО) для допомоги в підготовці до щорічної інвентаризації.

Несвоєчасне або неякісне організаційне супроводження інвентаризації активів і зобов'язань може спричинити накладення штрафу. Відповідальність за організацію та проведення інвентаризації, у відповідності до чинних нормативних документів, покладено на керівника ДП «Сумська біофабрика».

ВИСНОВКИ

В даній кваліфікаційній роботі розглянуто теоретичні, методичні та практичні аспекти інвентаризації, як методу обліку та контролю активів і зобов'язань підприємств. В результаті поведених досліджень діяльності ДП «Сумська біофабрика», що базуються на широкому використанні різнопланових методів вивчення організаційного забезпечення та облікового супроводження інвентаризації активів та зобов'язань досліджуваного господарюючого суб'єкта, сформульовано наступні висновки теоретичного і практичного характеру та внесені пропозиції.

1. Досліджено економічну сутність, значення та види, нормативно-правові засади проведення інвентаризації для формування якісного інформаційного забезпечення управлінського персоналу сучасного господарюючого суб'єкта. Розглянуто теоретико-методичні основи проведення, облікового супроводження інвентаризації активів і зобов'язань підприємств.

2. На підставі даних річної фінансової звітності ДП «Сумська біофабрика» проведено діагностику фінансово-економічної діяльності досліджуваного підприємства шляхом застосування останніх аналітичних методик. Загальний розмір необоротних активів зменшився на 409 тис. грн (-6,47%). Нематеріальні активи: скоротилися найбільше у відсотковому співвідношенні – на 84 тис. грн (-53,5%), що свідчить про значну суму нарахованої амортизації та зниження, безпосередньо, їх балансової вартості. Незавершені капітальні інвестиції: зменшилися на 167 тис. грн (-33,1%), що являється ознакою зниження обсягів будівництва та модернізації наявних основних засобів. По основних засобах: скорочення на 158 тис. грн (-2,8%) вказує на поступову амортизацію та вибуття. Загальний розмір оборотних активів зріс на 3026 тис. грн (+38,5%), що є позитивною динамікою. Однак це зростання неоднорідне. По запасах спостерігаємо значне скорочення на 1117 тис. грн (-16,4%), що свідчить про використання запасів або зменшення їх обсягів через оптимізацію. Поточні біологічні активи скоротилися на 5 тис. грн (-12,8%), але частка цих активів у

загальному обсязі невелика. Дебіторська заборгованість зросла на 267 тис. грн (+46,0%), що означає збільшення продажів у кредит та зростання прострочених платежів від контрагентів. Грошові кошти зросли найзначніше – на 3571 тис. грн (+1352,7%), що свідчить про значне покращення ліквідності підприємства. Витрати майбутніх періодів збільшилися на 6 тис. грн (+600%), хоча загальна сума зовсім незначна. Інші оборотні активи зросли на 304 тис. грн (+175,7%), що пов'язано із збільшенням обсягів активів, які не були класифіковані окремо. Загальна валюта балансу підприємства за період збільшилася на 2617 тис. грн (+18,5%), що свідчить про зростання активів і потенційну стійкість фінансового стану.

У 2021 році рентабельність продукції склала 0,09%, що свідчить про мінімальний прибуток. У 2022 році показник знизився до -27,5%, що вказує на значну збитковість базового підприємства у цей період. У 2023 році рентабельність діяльності ДП «Сумська біофабрика» зросла до 16,67%, що є позитивним сигналом про прибутковість діяльності державного підприємства. 2022 рік був критичним для підприємства через збиткову діяльність. Основна причин – запровадження військового стану. 2023 рік продемонстрував суттєве покращення рівня рентабельності, що свідчить про відновлення фінансової стабільності та ефективне використання ресурсів.

3. Розкрито особливості проведення інвентаризації активів і зобов'язань: узагальнено об'єкти у системі бухгалтерського обліку, випадки обов'язкового проведення, період здійснення перед складанням річної фінансової звітності, порядок створення, види та повноваження інвентаризаційних комісій, сформовано логічну схему послідовності проведення.

4. Узагальнено порядок документального супроводження і відображення в обліку результатів інвентаризації активів, зобов'язань та відшкодування матеріальних збитків: врегулювання виявлених розбіжностей (пересортиці), нестачі, оприбуткування лишків необоротних активів, запасів, грошових коштів, дебіторської та кредиторської заборгованостей.

5. З метою проведення МСФЗ-інвентаризації у наступних після дати трансформації періодах рекомендовано визначати пороги суттєвості, що дозволить

на звітну дату, щодо якої інвентаризація виступає обов'язковою умовою складання МСФЗ-звітності, реалізувати всі складові інвентаризаційного процесу щодо суттєвих об'єктів обліку. Запровадження порогу суттєвості для інвентаризації необоротних активів на рівні 1% від їх балансової вартості дозволить проінвентаризувати і документально підтвердити їх фактичну наявність, стан, відповідність критеріям визнання й оцінку для визначеної кількості об'єктів необоротних активів, які у загальній сукупності являють суттєву статтю фінансової звітності. Несуттєві за своєю балансовою вартістю об'єкти необоротних активів можуть бути проінвентаризованими періодично, з регулярністю, визначеною підприємством самостійно.

6. Реалізація означених вимог до порядку проведення інвентаризації за міжнародними стандартами фінансової звітності можлива при умові доопрацювання інвентаризаційних описів (актів), через доповнення критеріями визнання об'єктів інвентаризації. Запропоновано форму інвентаризаційного опису щодо інвентаризації наявних запасів на підприємстві.

7. Обґрунтовано переваги, запропоновано застосування програмного продукту BAS бухгалтерія при обліковому супроводі процесу інвентаризації в базовому держпідприємстві, що сприятиме забезпеченню точності даних щодо наявних ТМЦ, фактів можливих нестач та пересортиці зниженню ризиків втрат у подальшій перспективі.

8. Для покращення процедурного підходу щодо інвентаризації розрахункових операцій, наявних товарно-матеріальних цінностей, основних засобів, ідентифіковано необхідні фактори, що впливають на її проведення, а також визначено принципи котрих потрібно дотримуватися.

9. Сформовано перелік практичних рекомендацій, з метою подальшої імплементації, щодо вдосконалення інвентаризаційного процесу в умовах функціонування досліджуваного державного підприємства. Запровадження відповідних пропозицій сприятиме оптимізації даної обліково-контрольної компоненти діяльності базового господарюючого суб'єкта.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барановська Т.В., Ковальчук В.В. Обліково-контрольне забезпечення управління розрахунками з покупцями. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2018. № 3 (41). С. 3-12.
2. Березовська І. Інвентаризація: 10 обов'язкових випадків її проведення. *Все про бухгалтерський облік*. 2015. № 100. С. 4-7.
3. Височан О.С. Інвентаризація: сутність, класифікація, принципи, функції та завдання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018р. с. 48-52.
4. Височан О.С., Кіш І.Р. Трансформація інформаційної функції бухгалтерського обліку як відповідь на виклики сучасної економіки. *Бізнес Інформ*. 2016. № 3. С. 160–165.
5. Глушач Ю.С., Матюшко М.М. Суть інвентаризації та особливості її проведення на підприємстві. *Економічні студії*. 2020. № 27. С. 74–77.
6. Гусаренко Н.Ю., Канцедаль Н.А. Особливості документування результатів інвентаризації основних засобів на підприємстві. IV Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств». Дніпро, 2020. С. 19–21.
7. Гуцаленко Л. В., Гаврилова Н. О. Інвентаризація розрахункових операцій в господарській діяльності підприємств. *Ефективна економіка*. 2019. № 7. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7200> (дата звернення: 15.11.2024).
8. Електронний журнал iFactor. Інвентаризуємо дебіторську і кредиторську заборгованості. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2017/december/issue-98/article-32554.html> (дата звернення: 24.11.2024).
9. Іванов П.О. Економічна сутність, значення, нормативно-правові засади проведення інвентаризації активів та зобов'язань підприємства. «Майбутнє - аудит» Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченій

пам'яті д.е.н., професора Нусінова Володимира Яковича. (м. Кривий Ріг, 15 січня 2024 р.), Кривий Ріг, КНУ, 2024 С. 295-297

10. Іванов П.О. Окремі підходи до запровадження сучасних бухгалтерських програм для відображення в обліку та звітності розбіжностей виявлених при здійсненні інвентаризації на підприємстві. *Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації* : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 19 листопада 2024 р.) / за ред. проф. Назаренка О.В. Суми: СНАУ, 2024. С. 40-42

11. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 за № 291. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 20.10.2024).

12. Кузуб М. В., Радченко Д. В. Документація як складовий елемент методу бухгалтерського обліку. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018р. с. 218-221.

13. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» від 01.01.2012 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_021 (дата звернення: 16.11.2024).

14. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_020 (дата звернення: 17.11.2024).

15. Міжнародні стандарти фінансової звітності. Сайт Міністерства фінансів України URL:http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=408095&cat_id=408093&ctime=1423500775962 (дата звернення: 16.11.2024).

16. Назаренко О.В. Місія інвентаризації в земельній реформі України. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством*: Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (20 квітня 2017 року). Частина 2. Полтава : РВВ ПДАА, 2017. С. 52-57

17. Назаренко О.В. Особливості інформаційного забезпечення документації та інвентаризації матеріальних цінностей в умовах сучасного високоінтенсивного

складського комплексу. *Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю: матеріали II Міжнар. наук. – практ. конф., присвяченої 100-річчю Полтавської державної аграрної академії* (м. Полтава, 23 квітня 2020 р.) / за ред. Плаксієнка В. Я., Пилипенко К. А. Полтава : Видавництво ПП «Астроя», 2020. С. 378-380.

18. Назаренко О.В. Точка повторного замовлення товарно-матеріальних цінностей як вагома компонента управлінського обліку. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Частина 1 (23 квітня 2019 року). Полтава, 2019. С. 144-147.

19. Назаренко О.В. Функціональне призначення інвентаризаційного процесу для сучасного землекористування. *Матеріали науково – практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ* (19-21 квітня 2017 р.) В 3 т./ Т.1. Суми, 2017. С. 125

20. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 24.11.2024).

21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 - Основні засоби, затверджене наказом Мінфіну України від 27 квітня 2000 р. № 92, зареєстроване в Мінюсті України 18 травня 2000 р. №288/4509 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0288-00> (дата звернення: 11.11.2024).

22. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» від 20 жовтня 1999р. № 246: Верховна Рада України : офіційний веб-сайт. URL: <http://uazakon.com/document/spart52/inx52216.htm> (дата звернення: 14.11.2024).

23. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31 грудня 1999 року N 318: Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. URL: <http://pro-u4ot.info/index.php?section=browse&CatID=92&ArtID=117&PHPSESSID=pv0rqltkqrliedmq8284ojt880> (дата звернення: 24.11.2024).

24. Олійник С.О. Інвентаризація в системі бухгалтерського обліку та напрями її вдосконалення. *Innovative solutions in modern science*. 2017р. с. 11.

25. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 12.11.2024).

26. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 08.01.2024) (дата звернення: 08.11.2024)

27. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів. Наказ Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561. URL: <http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/oneregulations/14281> (дата звернення 05.11.2024 р.)

28. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 (зі змінами і доповненнями). // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14> (дата звернення: 08.01.2024) (дата звернення: 05.11.2024)

29. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності затверджене наказом Мінфіну від 28 лютого 2000 р. N 419 URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF> (дата звернення: 09.11.2024).

30. Харламова О. В. Особливості інвентаризації для цілей складання МСФЗ-звітності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 11. С. 297-300. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_11_66. (дата звернення: 09.11.2024)

31. Чабанюк О. М., Лобода Н. О., Кузьмінська К. І. Бухгалтерський облік та прикладні програмні рішення. *VAS:БУХГАЛТЕРІЯ* : навч. посіб. Київ : Алерта, 2024. 234 с.

32. Шнурко, А. М., Бражко М. О. Особливості проведення інвентаризації на підприємстві. URL: <http://www.sworld.com.ua/konfer37/738.pdf>. (дата звернення: 14.11.2024).

33. Determining Maturity Levels for Internal Control (September 16, 2015) URL: <https://weaver.com/blog/determining-maturity-levels-internal-control> (date of application: 25.11.2024).

34. Drobyazko S., Shapovalova A., Bielova O., Nazarenko O., Yunatskyi M. Evaluation of Effectiveness of Responsibility Centers in the Management Accounting System. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal* 2019. Vol. 23 № 6. Available at: <https://www.abacademies.org/articles/evaluation-of-effectiveness-of-responsibility-centers-in-the-management-accounting-system-8797.html> (date of application: 25.11.2024).

35. Handbook of international quality control, auditing, review, other assurance, and related services pronouncements Dec 17, 2018, pp.1696. Available at: <https://www.iaasb.org/publications/2018-handbook-international-quality-control-auditing-review-other-assurance-and-related-services-26> (date of application: 25.11.2024).

36. Plaksiienko V., Nazarenko I., Nazarenko O., Sokolenko L. Strategic scenario planning of the agrarian sector development. *International Multidisciplinary Scientific Geo Conference Surveying Geology and Mining Ecology Management, SGEM*, 2020 August (5.2), pp. 489-496.

37. Rodwell Alfred. Contributed Nonfinancial Assets: New Presentation and Disclosure Requirements for Nonprofits. Published on September 21, 2022 Available at: <https://www.marcumllp.com/insights/contributed-nonfinancial-assets-new-presentation-and-disclosure-requirements-for-nonprofits> (date of application 15.11.24).

ДОДАТКИ